

Algis Mickūnas

NIETZSCHE: GYVENIMAS IR PASAULIS

*Ohajo universitetas
Filosofijos fakultetas
Atėnai, Ohajas 45701, JAV
El. paštas: amuali@gmail.com*

ĮŽANGA

Šiame straipsnyje pateiksime argumentus, privedusius prie galutinio Vakarų metafizinės tradicijos žlugimo, ir iškelsime principus, kuriais rėmėsi filosofijos įvykių plėtra iki pat šiuolaikinių sistemų susiformavimo. Tai nereiškia, kad tokie įvykiai šiuos principus pripažįsta ir netgi gina. Veikiau peršasi neišvengiama išvada, kad jie negali nebūti į šiuos principus įtraukti. Jei taip tvirtinama, būtina plačiau apsvarstyti Nietzsche's filosofiją, idant būtų parodyta, kaip ji užbaigė Vakarų metafiziką ir mėgino kurti naują mąstymo būdą. Šis naujasis [mąstymo] būdas dar nėra visiškai išplėtotas, nors ir grindžia kiekvieną filosofinio supratimo pastangą.

Šiuo metu nėra jokia paslaptis, kad pačios įvairiausios, priešingos ir netgi viena kitai prieštaraujančios srovės tvirtina, esą Nietzsche yra jų pradininkas. Įvairių judėjimų, pradedant gyvenimo filosofijomis, įskaitant feminizmą, antifeminizmą, postmodernizmą, *new age*, biologizmą, evolucionizmą, nihilizmą, moralizmą, ir baigiant psichologizmu bei anarchizmu, Nietzsche yra liaupsinamas, plūstamas, ginčijamas, tačiau niekada neignoruojamas. Jis – dievažudys, pats Antikristas ir paskutinis teologas, valios siekti galios skelbėjas ir betikslis klajūnas. Dėl ko yra būtent taip, aiškinti galima įvairiai. Nietzsche's rašymo stilius, sakinio forma, metaforos,

alegorijos ir aliuzijos į ezoterinius tekstus, į vienas kitą mėgdžiojančius tekstus, į teorijas, kurios demaskuoja kitas teorijas ir savo vietą po saule įgyja tiksliai sumestos į istorinių keistenybių krūvą, atveria priešingų interpretacijų horizontą. Iš tikrųjų netgi „didieji mąstytojai“ ir XX amžiaus komentatoriai prieina priešingas išvadas: pradedant Heideggeriu, Schlechta, įskaitant Jaspersą, baigiant Kaufmannu ir Volkmann-Schlucku, bendros nuomonės dėl Nietzsche's filosofijos nesama. Kiekvienas nesutinka su kito išvadomis ir aistringoje kovoje už tiesą pateikia dar vieną agonistinį aspektą. Kitaip kam gi reikėtų atkasinėti „geliančios gyvatės urvą“, jei visa tai baigtųsi tuo, kad į urvą įmetama dar viena kovinga gyvatė?

Šis bandymas imtis Nietzsche's filosofijos skirtas ne tam, kad užginčytume, pagirtume ir pareikštume savo nuomonę „už“ ar „prieš“ įvairias ir skirtingas interpretacijas bei pasiūlytume „tikresnę“ versiją, „paskutinį“, tad atseit ir „kritiškesnį“ Nietzsche's ir jo interpretatorių tekstų perskaičymą, bet tam, kad iširtume jo veikaluose esančius iššūkius, kurie galėjo kilti iš jo paties pasiūlytų tezių ir priversti jį pervertinti jo paties prietus požiūrius bei peržengti juos vardan kokio nors kito požiūrio – arba netgi ne-požiūrio. Tai – Nietzsche's žaidimo, jo paties gyvenimo supratimo išbandymo ir užginčijimo tyrinėjimas, atsižvelgiant į besikeičiantį pasaulio sampratos problemišumą. O pasaulis daugeliu atvejų yra tai, ką kiti, kaip antai astronomija, atvėrė, palikdami Nietzsche'i parodyti, kad ne jis pasiūlė suvaržytus požiūrius, atsižvelgiančius į gyvenimo tikslą, kryptį ir netgi prasmę begalinėje visatoje.

Mūsų mažoji planeta, tarp nesuskaičiuojamų žvaigždžių ir galaktikų pasimetęs menkas taškelis, jau nebesuteikia paguodos taip pat menkam padarui – žmogui. Nietzsche dar tik sužino tokius kosminius atradimus, skelbdamas tai, kas jau yra tapę mūsų konteksto dalimi, ir priversdamas mus pripažinti slėpiningiausias, net jeigu ir neamžinas, tiesas ir susitaikyti su jomis. Tą patį galima pasakyti apie jo dramatiškas proklamacijas dėl tam tikrų dievybių ir netgi jų motinų mirties. Kaltinamai rodydamas pirštu į „tikinčiųjų“ veiksmus, Nietzsche nedvejoja atskleisti neatitikimą tarp tikinčiųjų žodžių šventadieniais ir jų kasdinių veiksmų. Nekaltinkite manęs už tai, ką sakau; aš nušviečiu tai, kuo jūs iš tiesų gyvenate. Tai jūs savo dievą palaidojote šventyklose, kur jam neleidžiama matyti jūsų veiksmų aiškioje dienos šviesoje. Jeigu esama duoto gyvenimo įsitikinimų tiesos, tuomet vienintelė tokios tiesos tikrovė – jos buvimas gyvenama. Jeigu įsitikinimais negyvenama, jie yra mirę, lygiai kaip ir turi būti mirusios dieviškosios esybės, apie kurias byloja tokie įsitikinimai.

Taigi, kaip teorijos, taip ir dievybės turi savo metą žmogiškojoje dramoje; jos išnyksta, kai gyvenimui jų nebereikia. Šis aspektas pasirodys kaip vienos nedidelės Nietzsche's teorinio antropomorfizmo supratimo fazės išvada.

Vis dėlto svarbu pastebėti ir tai, kad dieviškasis antropomorfizmas nebūtinai yra žmogiško gyvenimo supratimą grindžianti forma, nes antropomorfizmas tėra vienas iš „žmogiškų“ kelių įvairovės variantų. Be abejo, Nietzsche's laiko perspektyvizmui tiktų toks perskaitymas, kuris visas tezes ir teorijas laikytų duoto gyvenimo interpretacijomis, bet perspektyvizmo negalima pripažinti apeinant dilemą. Pagaliau, jeigu visos tezės tėra duoto gyvenimo interpretacijos, tuomet Nietzsche's interpretacija lygiai taip pat apribota specifinio gyvenimo reikmių. Imdamiesi savojo bandymo interpretuoti Nietzsche's filosofiją, atkreipsime dėmesį į šią ir kitas dilemas ir, jei bus įmanoma, parodysime, kad jos grindžiamos neadekvačia gyvenimo, o galiausiai – kosmoso ir tapsmo samprata. Tokie neadekvatumai reikalaus išaiškinti įvairias Nietzsche's siūlomas tezes ir būdą, kuriuo tokios tezės pasirodo kaip ribotos pačiame nuolat kylančių gyvenimo ir pasaulio prasmės problemų, į kurias kreipia mintį Nietzsche, kontekste. Du terminai – *gyvenimas* ir *pasaulis* – šiame straipsnyje užima centrinę vietą. Jie vėl ir vėl pasirodo įvairiais pavidalais ir teminiu išdėstymu, sąveikauja tarpusavyje, pradedant kalba, perspektyviškumu, nihilizmu, istorija, tikslu, ontologija ir metafizika. Šia prasme įvairios temos taip pat leis išplėtoti gyvenimo ir pasaulio (pastarąjį terminą reikia suvokti kaip kosmosą-visatą, priešingai žmogiškiems-pernelyg-žmogiškiems kosmoso apribojimams daiktų tvarka, esybėmis ir santykiais) sampratas.

Be abejo, kai kas, apie ką bus kalbama šiame straipsnyje, galėjo būti pasakyta anksčiau – ir netgi geriau. Tai tiesiog reiškia, kad ir kiti filosofuodami grūmėsi su Nietzsche's pastangų dinamika. Tokia situacija labiausiai girtina, nes filosofavimas gali būti kaip tik tas būdas, kuriuo filosofija save apklaudama yra palaikoma, sustiprinama ir netgi įgauna drąsos pasijuokti iš savo pačios kvailumo. Nietzsche's veikaluose yra daugybė vietų, kur tokia nuostata parodoma ir giriamą kaip verta Sokrato ir Diogeno. Šitas mūsų straipsnis taip pat bus rašomas šia žaismingo filosofavimo dvasia, susiduriant su vertu priešininku, kurį kiekvienas atranda Nietzsche's tekstuose. Bet kaip gi dar kas nors norėtų sudominti kitą, neužgaudamas jo/jos filosofinės meistrystės (*prowess*)? Taigi pradėkime mūsų tyrimą, puikiai žinodami, kad jis niekada nebus paskutinis arba pirmas, arba pirmasis iš paskutiniųjų.

GYVENIMAS

Nesuskaičiuojami žmonių giminės atstovai per daugybę amžių ir daugybėje žemynų bandė pasakyti viską apie gyvenimą, jo prigimtį, ištakas, raidą, veikmę, sudėtingą įvairovę ir netgi vietą didžiojoje visų daiktų sistemoje. Kiekvienas siūlė būdą paaiškinti gyvenimą – kokias jo priežastis ir kaip saugiai pasislėpti kokiam nors teoriniame drambliaus kaulo bokšte laukiant jo baigties arba, jeigu jis trunka pakankamai ilgai, kaip atgaivinti jį kaip „senovės išmintį“ ir

panaudoti kaip panacėją, panaikinančią visus žmonijos negalavimus. Bet tik keletas, kaip antai Nietzsche, atkreipė dėmesį į gyvenimą, kaip fenomeną, turintį savo paties teisę. Jautrumas, su kuriuo Nietzsche išdėstė nemalonius gyvenimo aspektus, buvo viena iš priežasčių, kad į jo darbus taip audringai reaguojama iki šiol. Vis dėlto netgi priešininkai pačia savo pastanga prieštarauti buvo vienas iš būdų patvirtinti Nietzsche's gyvenimo supratimą. Toks patvirtinimas neatsako į paprastą klausimą „kas yra gyvenimas?“, bet neabejotinai įtraukiamas į atvirą fenomenų pusės erdvę, pusę, kurioje gyvenami įvykiai nuolat atskleidžiami ir patiriami pirma visų paaiškinimų. Žinoma, sakyti „pusė“, įtraukti į atvirą erdvę, jau netinka, nes gyvenimas nėra daiktas, turintis „pusės“, kaip kad jas turėtų pastovi substancija. Netgi pasakymas „fenomenų“ iškrenta iš žaidimo, mat tokiu būdu daroma dualumo prielaida: tariama esant fenomeną, kuris sudaro kažį kokio paslėpto daikto, vadinamo gyvenimu, pasirodymą. Gyvenimas negali būti kas nors kita nei gyvenamas ir patiriamas vyksmas. Tai, kas šiame tekste parodyta, – tai kelio, kuriuo daugybė gyvenimą sudarančių fenomenų įvykdo savo lemtį, pėdsakas. Jeigu yra taip, tuomet numanomos „pagrindą sudarančios tikrovės“ arba fenomenus peržengiančios aukščiausios formos pačios tėra greitai pralekiančios gyvenimo kaukės, gudrybė ir besikeičiančios strategijos, kuriomis gyvenimas žaismingai įtvirtina save. Turint omeny tokį apvertimą, galima sakyti, kad tai, kas kartą buvo pavadinta tikrovėmis, tėra skirtingos varomosios jėgos, išgyvenamos iškilus uždaviniams. Tolesniais argumentais mėginsime šį apvertimą išaiškinti. Be to, gyvenimas kaip nuolatinė kaita vis dar gali būti perskaitomas žmogiškų ontologijų lygmenyje – pavyzdžiui, kaip gyvenimo poreikių, kovų, akimirksnio džiaugsmų ir nusivylimų apkaltinimas. Vis dėlto šio teksto pradžioje ir pabaigoje visi įvykiai kaip dinamiški bus atverti tam, kas jie yra: tapsmui, kismui, kur gyvenimas yra vienas iš tokio kismo modalumų. Šio straipsnio pabaigoje pats šis tapsmas per galutinį savo žaismą bus atskleistas kaip kosminis. Tačiau šį žaismą tiriant, teks gan nuobodžiai atskleisti būdą, kuriuo jis buvo užtemdytas pačių keistų ir specifinių gyvenimo įvykių, bylojančių, neva amžinosios tiesos, substancinės ir patvarios esatys ir netgi pats visų buvinių buvimas pasirodo kaip dieviški.

IŠSILAISVINIMAS IŠ SUBSTANCIJOS

Pirmoji grupė argumentų, privedusių prie pasaulio kaip kosmoso supratimo, demonstruoja, kad visa, kas yra, turi nuolat kisti – tapti. Kitaip sakant, visų buvinių buvimas yra kismas. Nors įvairios teorijos pretendavo parodyti tam tikrą „pamatinę“ substanciją, kuri lieka pastovi savybėms kintant ir varijuojant, visos pastangos išsiaiškinti, kas yra toji substancija, nedavė jokios naudos. Bet kokios išplėstos savybės kito pačios ir atskleidė kitas savybes,

kurios taip pat buvo laikinos, bet niekad neparodė to branduolio, kuris išliktų amžinai ar bent jau truktų. Vadinasi, viskas, ką galima pasakyti apie substancialumą, yra tai, kad atskiras gyvenimas, toks kaip žmogaus, išranda tam tikrus ontologinius pamatus ar tam tikrus metafizinius aukštesnius būvinius arba formalias sąlygas savo paties laikinam patogumui. Galbūt tai lėmė ir tam tikra gramatika – kalbos egiptizavimas – kur daroma prielaida, kad kiekvienas daiktavardis ką nors pažymi. Tarsi amžinos piramidės, kurių išorė lėtai trupa, o jos pačios išlieka.

Ši kalbinė prielaida pateikia du aspektus: pirma, daroma prielaida, kad pažymima kas nors pastovaus, kas gali pasirodyti per įvairias savybes, įvairias perspektyvas, antra, daroma prielaida, kad savybės taip pat yra pastovūs ir laiko neribojami to paties daikto atributai. Mes girdime žymiąsias ištarmes, esą „žmogus yra protingas gyvūnas“, taip, kad „žmogus“ išlieka pastovus, o jam būdinga savybė, žymima kaip „protingas“, irgi pastovi. Jei žmonės būtų tokie naivūs, kad patikėtų savo protingumu, tuomet istorijos negalėtume vadinti „kraujo lopšiu“. Pagiežingas pyktis, iššvaistyti gyvenimai ir gerovė, dėl trumpalaikio erotinio šaunumo įvaizdžio pastatytos ant kortos, paleistos vėjais ir prarastos imperijos akivaizdžiai rodo „daugiau apimantį protą“ nei blanki, formali abstrakcija, kurią filosofai priskyrė žmogaus protingumui ir pirmiausia sau. Toks protingumas tėra viena žmogiška, pernelyg žmogiška pastanga išgalvoti trumpalaikį žemėlapi, kuris neatvaizduoja jokios „tikrovės“, bet leidžia žmogui patogiau orientuotis. Tačiau tai – tik viena pastanga tarp daugybės kitų. Toks patogumas numano pastovumą, kurio patirtis neužtikrina.

Tai, kas filosofiskai svarbu, – yra samprata, jog toks patogumas buvo ir vis dar laikomas tikrovės „vaizdavimu“, ir daroma prielaida, kad „tikrovė“ taip pat yra „protinga“. Simetrinis santykis tarp „žmogus yra protingas“ ir „tikrovė yra protinga“ neatlaiko kritikos, nes jei „protas“ yra išgalvotas patogumas, vadinasi, jo koreliatas „tikrovė“ implicitiškai yra tokio išgalvojimo atspindys. Įprasta gudrybė, demonstruojama žmogų ir tikrovę paverčiant protingais, yra vienokia arba kitokia teologija – kokia nors dievybė nustato tikrovei taisykles, t. y. tikrai sukuria tikrovę pagal šias taisykles, taigi ir žmogaus protas atsiduria tokioje pozicijoje, kad turi iššifruoti šias taisykles. Vis dėlto jokia rimta filosofija negali priimti tokios nesąmonės. Tuomet, žinoma, pasitelkiama kita futuristinė gudrybė: nepaisant to, kad mūsų protas dar neiššifruavo galutinio pasaulio protingumo, vieną dieną bus galima tai padaryti ir, savo ruožtu, žmonija taps protingesnė. Jeigu tik atrastume galutines ar pagrindines tikrovės veikimo taisykles, galėtume pamatyti, kaipgi iš tiesų mes veikiamo, vadinasi, galėtume prisidėti ir prie tokio veikimo reikalavimų. Tokias ištarmes Nietzsche norėtų laikyti keistenybe ir, netgi skurdaus filosofų proto mastais, nesąmone. Galiausiai, jeigu esama tokių racionalių tikrovės taisyklių, tuomet žmonės, kaip tikrovės aspektai, negalėtų neveikti

pagal būtinumą, kurio reikalauja šios taisyklės, tad neturėtų ir mokytis elgtis pagal šias taisykles, t. y. kaip tapti protingiems. Kadangi taip nesielgiame, labiausiai tikėtina, kad tokių taisyklių nėra ir nėra tokio proto, kuris būtų įgaliotas jas iššifruoti, tad iš tikrųjų pats šis protas galėtų būti patogus kitiems tikslams ir tapti jų priedanga. Tuomet vėlgi pati paraiška, kad esama protingumo, nuo kurio mes dabar nukrypstame, tačiau prie kurio turime prisijungti, yra viena iš vertybių, imperatyvas. Šia prasme gelminis protas čia reiškia privalėjimą, komandą, o komandos yra galios ir intereso ženklai. Jau tai paverčia protą įtartinu; galbūt jis taip pat tėra interesų, galios išradimas, vadinasi, ir visi protingi pareiškimai gali būti kovos įrankiai, klastingesni peiliai galiai plėsti. Ne paslaptis, kad galios kalba šiuo metu madinga ir, regis, apėmė netgi išauklėtą visuomenę.

Dar viena proto gudrybė yra kalba – ypač logika kaip protinga kalba. Kad būtum protingas, turi vadovautis loginės kalbos, kuri peržengia laiko ir turinio kaitos ribas, taisyklėmis. Loginės kalbos taisykles galime taikyti bet kokiam turiniui ir pademonstruoti, kad tokia kalba nėra išvesta iš patirtinio turinio. Iš esmės tokia kalba veda prie tradicinės formalių sistemų nepriklausomumo sampratos ir – galiausiai – prie „grynų formų“, prie kurių pasaulis ir patirtinis turinys nori arba yra priverstas prisitaikyti, esaties. Tai tiesiog reiškia, kad „galutinės“ loginės taisyklės, tobulos formos arba galutiniai tikslai skiriasi nuo patiriamų įvykių; kaip kitaip dar galima suprasti reikalavimą, kad gyvenami vyksmai turėtų prisitaikyti prie tokių taisyklių? Akivaizdu, kad toks reikalavimas yra prisiimtas imperatyvas, ne nustatantis to, kas yra, ribas, o keliantis reikalavimą tam, kas įvyksta, pasikeisti ir laikytis svetimų taisyklių. Kaip ką tik buvo teigta, protingumas nėra vaizdavimas to, kas yra, bet to, kas turi būti.

Tačiau Nietzsche'į svarbesnis klausimas remiasi tvirtinimu, esą protas yra kalbos logika. Pirma, jeigu protas nekildinamas iš pasaulio, tuomet jis negali atvaizduoti pasaulio tartum pastarasis būtų logiškas. Antra, jeigu protas yra kalba ir reikalauja, kad visas turinys būtų pajungtas jo taisyklėms, tuomet jis negali pretenduoti į universalumą. Pagaliau juk esama didžiulės kalbų įvairovės, kur kiekviena pretenduoja į universalumą ir kiekviena reikalauja, kad visi įvykiai būtų priskirti jos taisyklėms. Jeigu yra „aukštesnės rūšies“ kalba, vienintelė pretenzija, kurią ši galėtų pareikšti, būtų ta, jog esama dar vienos kalbos, pridėtos prie likusiųjų. Pagaliau skirtingi žmonės suskirsto įvykius savo pačių kalbiniais būdais. Trečia, tai reiškia, kad nesama kokios nors duotos tikrovės, kažko, iš ko kalbos kildina savo reikšmę. Jeigu būtų tas „kažkas“, sukeliantis kalbinę struktūrą kaip savo loginį vaizdinį ar racionalų atvaizdą, tuomet pastarasis turėtų būti bendras visiems ir, atitinkamai, tebutų tik viena kalba. Kadangi taip nėra, tuomet loginė kalba tėra viena iš daugelio kalbų, ir nė viena iš jų neturi privilegijų; jos yra skirtingos

ir kiekviena yra teisinga, nes tai, ką sako, negali būti išmatuota jokia tikrove. Ketvirta, kiekviena kalba yra savo pačios logika, taigi ir protas taip pat. Todėl negalima pretenduoti į universalią kalbą, taigi ir į universalų racionalumą. Iš tikrųjų kalbos pernelyg kinta ir yra sukurtos-kuriančios, geriausiai atveju – poetinės. Trumpai tariant, visa, kas prieinama gyvenamoje patirtyje, yra nuolat sumišę, neramu, „nepatenkinama“, o visa, kas visiškai statiška, yra mirę. Tai pirmoji priežastis teigti, kad dievas yra miręs.

Jei visa, kas gyva, kinta, tuomet tai, kas nejudru, absoliučiai pastovu, yra ne-gyva, vadinasi, ne tik mirę, bet ir neegzistuoja. Turime apmąstyti šį teiginį iki pat jo ribos, ypač todėl, kad Nietzsche siūlo mums būdą mąstyti metafiziką besąlygiškai: kaip būdą pasiekti jos lūžio tašką. Tam, kad įsijungtume į šį mąstymą, turime nurodyti, kad aiškindamas, kas būtų metafizika be jokių apribojimų, Nietzsche pasinaudoja išankstiniu moderniu Vakarų supratimu – perspektyviškumu. „Besąlygiškoje metafizikoje“ ginčijama tai, kad modernus pasaulis yra besąlygiškai sukonstruotas. Tai turėtų paaiškėti dėstant Nietzsche's perspektyviškumo sampratą.

Mes kalbame apie perspektyviškumą kaip „pasaulėvaizdžius“ – tokie būtų graikų, kinų, indų, dzenbudistų, budistų, religijos, mokslo, kalbos ir visokių kitokių pavadinimų pasaulėvaizdžiai. Tai reikia paaiškinti: pasaulėvaizdis nėra kažkas, kas pridėjama prie jau egzistuojančio pasaulio, bet sudaro pačią mūsų gyvenamą struktūrą. Be pasaulėvaizdžio nėra pasaulio „paties savaime“. Pasaulėvaizdis nėra pasaulio kopija. Duoto gyvenimo pasaulis prasideda ir baigiasi su šiuo gyvenimo pasaulėvaizdžiu. Tai, ką daro Nietzsche, ir yra šio supratimo būdo apmąstymas iki pat jo ribos. Tai reiškia, kad būties visetas (*totality of being*) yra perspektyva, kur visi buviniai ir jų santykiai yra apimti ir suprasti. Tad perspektyvinį viseto pobūdį Nietzsche apmąsto gyvenimo esmę suprasdamas kaip SANTYKŲ SU SAVIMI. Gyvenimo pagrindas yra jame pačiame ir jo negalima laikyti jokios kitos srities padariniu. Bet kokia mėginanti išaiškinti gyvenimą perspektyva yra būdas, kuriuo gyvenimas save supranta, tad ši perspektyva sudaro JO SANTYKŲ SU SAVIMI, kuris priklauso nuo duoto gyvenimo. Be abejo, šis argumentas taip pat galėtų būti užginčytas – netgi paties Nietzsche's – kaip dar viena kito pasaulio perspektyva, bandanti būti visa apimanti, nors teturi teisę būti išplėtotą tik kaip viena iš daugelio. Šios keblios padėties sprendimas išryškės mūsų prisiimto rizikingo žygio, atveriančio kosmosą, kur gyvenimas nebūtu perspektyviškumo, tad galėtų būti vadinamas kosmiškai a-perspektyviu, pabaigoje. Pabaigoje paaiškės, ar mums tai pasisekė. O kol kas tegalima užsiminti, kad jei bus įmanoma parodyti metafizikos ribas perspektyviškumo atžvilgiu, sprendimas gali būti rastas. Taip būtų tuo atveju, jei metafizika būtų perspektyva, užimanti vienintelės perspektyvos padėtį. Nietzsche sužaidžia su tokio pasirinkimo galimybe; kaip šis pasirinkimas atrodo?

Tam, kad gyvenimas kaip kismas gyvuotų, jis turi suniekinti kitą gyvenimą, taigi būti galia. Gyvenimo tęsimas reikalauja, kad visas gyvenimas naudotųsi galia ir įveiktų kliūtis. Liovēsis naudotis galia, gyvenimas liaujasi būti. Dar daugiau, nėra jokio pastovaus atvykimo punkto, kuriame gyvenimas galėtų atsikvėpti, trumpam nutraukti veiklą. Jis arba naudojasi galia, įveikia kliūtis ir taip stiprėja, arba nyksta. Reikia dar kartą pabrėžti: gyvenimas nėra substancija, esinys, buvinys, kuris dar ir atlieka galios veiksmus. Gyvenimą sudaro veikla, ir bet kokios veiklos atlikimas yra naudojimasis gyvenimo galia bei iš tikrųjų yra ši galia. Tačiau galia yra santykis su koku nors kitu įvykiu, kita jėga ir savo ruožtu santykis su savimi, toks santykis, kad besipriešinanti jėga atskleidžia ir iš tikrųjų arba padidina, arba sukuria paties gyvenimo pajėgumus. Logika čia yra unikali. Vien pasipriešinimas didina intensyvumą ir augina galią. Vadinasi, gyvieji įvykiai, kurie priima vis didėjančias kliūtis ir meta joms iššūki, taip pat plečiasi, auga ir toliau gyvuoja. Visi gyvieji įvykiai, įskaitant ir žmones, nuolat stengiasi įveikti kaskart vis didesnes kliūtis ir taip kelti galią. Kova tarp tam tikrų rūšių atstovų yra būdas pademonstruoti ir atrinkti tuos, kurie turi pranašesnę galią ir padaugins rūšį.

Tai reiškia, kad gyvieji įvykiai siekia reprodukuoti stipriausius atstovus, kad užtikrintų gyvenimo tąsą ir stiprėjimą. Silpnesnieji atstovai, nepriimančys iššūkių, susidūrę su kliūtimis be perstojo turės dėti pastangas, kad sustiprėtų, kitaip išnyks. „Kliūčių“ ir „pasipriešinimo“ reikšmę reikia suprasti taip: susidūrimas su menkesniu už tavo galią pasipriešinimu silpnina; tik įtempimo, pastangos reikalaujantis pasipriešinimas, iš tikrųjų pranokstantis tavo dabartines galias, padidins galią. Žaidžiant šachmatais su mėgėjais, sugebėjimas žaisti netobulėja; žaidžiant su meistru, šachmatų žaidimo galios didės. Be abejo, gali pralaimėti daugybę kartų, bet įtempta pastanga stiprės ar netgi suteiks gebėjimų, kurie nuolat augs. Šia prasme visi gyvieji įvykiai apibrėžiami kaip „valia siekti galios“. Šios frazės nereikėtų psychologizuoti, tartum ten būtų „valia“ vadinama funkcija. Sėkla, leidžianti ūglius žemės paviršiaus, o šaknis – drėgmės link, tamsoje apmiršta, įveikia kliūtis, vadinasi, yra „valia siekti galios“. Ji suardo akmenis bei sunkų molžemį ir taip gyvena. Šia prasme gyvenimas siekia ne išlikti prisitaikius, bet stiprybės, lemsiančios išlikimą. Štai ir nukirsdinta galva vienai evoliucijos teorijos atramai – prisitaikymui prie aplinkos. Prisitaikymas veda į sąstingį, sustingimą, veiklos, tampančios silpna ir sunykusia, pakartojimą. Tik didėjančys iššūkiei transformuoja duotą gyvenimą ir duoda kai ką siaubingesnio ir gyvesnio.

Šiuo momentu, aiškindami gyvenimą kaip santykį su savimi, atskleidžiamie jį kaip valią siekti galios, o bet kokį pasaulėvaizdį – kaip būdą, kuriuo gyvenimas turi pasaulį, susisiejančią su gyvenimu ir atskleidžiančią jį kaip valią siekti galios. Tai reiškia, kad kiekvienas gyvasis įvykis siekia išplėsti

savo galią kitiems ir taip sudaro pačią perspektyvą kaip savo galios sferą. Šia prasme netgi žinojimas yra perspektyvinis, kadangi ne išaiškina tiesą, bet tai, ką sužino, priverčia paklusti savo galiai. Bet kas, kas laikoma teisinga, yra teisinga tik kaip tam tikro gyvenimo santykis su savimi. Taigi tiesa yra tam tikro gyvenimo veikla. Juk jeigu kokia nors didi pretenzija neįvykdoma, jeigu ja negyvenama, tuomet ji neturi jokio tikrumo – vienintelė tikrovė yra tai, kas daroma. Kitaip tariant, jeigu „racionalios“ teorijos yra vertybės ir imperatyvai ir jeigu jos nėra išvestos iš gyvenimo vyksmo, ir jeigu jų vienintelė tiesa yra įkūnijimas veiksmu, tuomet teisingos ir gyvybingos yra tik tos vertybės, kuriomis gyvena koks nors gyvenimas arba gyvenimai. Bet kokios metafizinės tiesos kaip vertybės ir imperatyvo riba yra gyvenimas kaip santykis su savimi, kur tokios vertybės ir imperatyvai atskleidžiami.

Tačiau kas gi tuomet yra metafizika, kurios ieškoma gyvenimui apriboti? Šis klausimas iškelia kitą, vedantį į dalyko esmę: kaip turime kalbėti apie gyvenimo visetą, susidurdami su gyvųjų įvykių daugiu ir įvairove? Ar įmanoma sukurti metafizinį kelią gyvenimo visetui išaiškinti? Žinome, kad metafizika buvo pastanga iššifruoti visus buvinius, remiantis aukščiausiuoju buviniu. Tačiau Nietzsche renkasi kitą kelią: visa, kas yra, yra tapsmas, o visas tapsmas, turintis gyvenimo pavidalą, yra valia siekti galios kaip siekis anapus savęs, nuolatinis santykis su savimi ir savęs pranokimas. Šio straipsnio pabaigoje imsime to, kas yra tapsmas kaip tapsmas (*in its own right*). Tačiau gyvenimas savo siekiu taip pat implikuoja valią sugrįžti, gyventi nesvarbu kokiomis sąlygomis, atsikartoti amžinai. Šis gyvenimo siekis Nietzsche'į yra mįslė.

Kaip suprasti šią mįslę? Vienas iš būdų šią mįslę mąstyti – tai susidurti su klausimu, ar gyvenimas yra prasmingas, ar jis turi tikslą, kryptį ir reikšmę. Susidūrus su šia mįsle, atrodo, kad Nietzsche žaidė su amžinu to paties sugrįžimu savo laikų mokslo – kuris yra metafizinis – požiūriu. Ši metafizinė tezė skirta įrodyti, kad visatoje duotas baigtinis skaičius įvykių ir duota pakankamai laiko, kad net atsitiktinai tokie įvykiai vėl susijungtų tuo pačiu būdu. Vadinas, visatoje viskas, įskaitant gyvenimą, įskaitant esamus darinius vėl ir vėl grįš: kad ir ką dabar darome, kad ir kas dabar vyksta visatoje, visa tai grįš. Todėl gyvenimas yra prasmingas: nepaisant visko, aš grįšiu nesuskaičiuojamą daugybę kartų – tad verta gyventi ir teigti gyvenimą. Vis dėlto tam priešinasi pati samprata to, kad visas žinojimas yra perspektyva, vadinas, ir ši metafizinė samprata lygiai taip pat yra tam tikram gyvenimui reikalinga ir jo išrasta perspektyva. Kaip pavyzdį Nietzsche pateikia vergišką, bijantį iššūkių gyvenimą, taigi ir nostalgiskai siekiantį dar kartą „pratęsti“ tą patį. Galiausiai troškimas pratęsti atskleidžia gyvenimą, kuris yra negyvenamas, neišsipildęs ir netgi kupinas tų, kurie gyvena, apmaudo. Norima vėl atgimti tuo pačiu, vis dar pastoviu ir sau tapačiu buviniu. Nėra reikalo

analizuoti vergišką gyvenimo būdą; pakanka pasakyti, kad jam priskirtini visi asmens kultai, ypač paženklini Vidurio Rytų etikete. Jei bus svarbu, vėliau aptarsime šį gyvenimo būdą.

Kalbant metafizikos terminais, amžinasis sugrįžimas yra daug rimtesnė problema nei žmogiškas, pernelyg žmogiškas vergiškumas. Šis sugrįžimas remiasi prielaida, kad egzistuoja patvarios ir pastovios sudedamosios dalys – sudedamosios dalys, tapsiančios pagrindu gausioms samplaikoms ir naujiems junginiams bei iš to kylantiems pasikartojantiems persijungimams. Tokių sudedamųjų dalių buvimas – tai variantas bet kurios kitos prielaidos, siūlančios stabilumą nekintančių invariantų pagrindu. Trumpai tariant, tokia prielaida tėra dar viena pastovumo metafizika, dar vienas metafizinis mūsų pačių ilgesys to, kad mes taip pat vis grįžtume ir grįžtume. Lygiai taip pat problemiškas yra reikalavimas, kad kiekvieną akimirką ir iš gyvenimo viseto turįs kilti troškimas, kad gyvenimas amžinai sugrįžtų. Šitai pakelia gyvenimą iki žmogiško troškimo lygmens, vadinasi, gyvenimas reikalauja, iš tikrųjų įsako visai visatai sudaryti sąlygas žmogui sugrįžti. Jeigu amžinas sugrįžimas kyla iš pastangos suprasti gyvenimo visetą kaip tapsmą, įgyjantį valios siekti galios formą, tuomet jis negali būti skirtas tam, kad į aukščiausią poziciją būtų iškeltas žmogiškasis imperatyvas. Kad to išvengtume, gyvenimo valios siekti galios formą įgijusį tapsmą turime interpretuoti remdamiesi gyvenimo visetu. Tapsmas, įgijęs gyvenimo formą, yra, kaip jau minėjome, santykis su savimi. Šia prasme įvairiausios gyvenimo formos ir jų perspektyvos yra santykis su savimi kaip valia siekti galios. Šio perspektyvinio viso gyvenimo (kaip valios siekti galios tapsmo ir kaip atėjimo ir praėjimo) santykio su savimi įgyvendinimas yra antžmogio reikalas. Kol toks santykis su savimi kaip valia siekti galios nėra pripažintas bei sąmoningai priimtas ir gyvenamas, tol gyvenimas nėra išlaisvintas iš metafizikos. Taigi žmogus, vis dar siekiantis amžino sugrįžimo, yra ne aukščiausias tapsmas, o tiltas į antžmogį. Galiausiai pats amžino sugrįžimo imperatyvas yra gyvenimo tapsmo, o iš tikrųjų ir savikūros, paneigimas. Dar daugiau, pati amžinojo sugrįžimo samprata kliudo bet kokiai pastangai įveikti metafizinių silpnybių potraukį neigti gyvenimą kaip tapsmą, kaip laikišką. Toks neigimas, anot Nietzsche's, būtų paremtas ypatingu gyvenimo kerštu, kur galutinė keršto forma yra kerštas laikui.

Galbūt tai yra viena giliausių sampratų, sudarančių metafizikos pagrindą. Kerštas nėra antropomorfinis sumanymas, kur gyvenimas siekia atkeršyti savo priešininkams. Žinoma, gyvenime esama ir šio aspekto. Tam tikru atžvilgiu žmonės siekia atkeršyti kitiems, pasielgusiems kaip nors „negarbingai“. Galima net sakyti, kad beveik visa moralė daro tokio keršto prielaidą – pagaliau dievas postuluojuamas kaip tas, kuris sumuš mūsų priešus – tuos, kurie nenusilenkia mūsų valiai – ir privers juos kentėti. Iškalbingas čia Tomo

Akviniečio pareiškimas: didžiausias džiaugsmas danguje, beveik prilygstantis dangiškojo tėvo regėjimui, bus stebėti amžinąją „nusidėjėlių“ kančią. Tačiau netgi ši „moralinė“ vizija priešinama valiai siekti galios. Tai reiškia, kad jokiai moralei neskirta sustiprinti savo galios. Naudojantis grasinimu, esą tavo moralė palaikoma aukščiausios galios, atskleidžiama jos valia siekti galios. Tačiau galiausiai kerštas yra gyvenimo pastanga paneigti laiką, taigi ir tapsmą tam, kad būtų išlaikyti visiškai pastovumas, nuolatinė, amžina esatis – kuriuos galima išreikšti ir kaip amžiną gyvenimą rojuje, ir kaip amžiną to paties sugrįžimą. Kitos keršto formos yra šios formos vediniai. Tai reiškia, kad čia aptinkame žmogų, vis dar įklimpusį į „ne“ sakymą tapsmui ir laikui metafizikoje.

Kaip turėtume suprasti negatyvumo, „ne“ sakymo gyvenimo atėjimui ir praėjimui metafiziką, nihilizmą metafiziką? Jei tapsmas yra pats visų būvinių būvimo būdas, tuomet tai, kas netampa, neteka ir nesitransformuoja, negali pretenduoti į šį būdą, – vadinasi, ir neegzistuoja. Tai visiškai visos metafizikos apvertimas. Kaip šitai suprasti? Tai, kas buvo tvirtinama esant BŪTIMI, sau tapačia ir pastovia, patikima, kas buvo įrodinėjama, postuluojuama ir naudojama mirčiai ir gyvenimui pateisinti. Dabar, jeigu duoto gyvenimo pasaulis prasideda perspektyva ir yra jos sudaromas, tuomet šis primygtinis pastovumo reikalavimas tikriausiai yra gyvenimo nustatyta perspektyva. Tai, kas buvo laikoma būtimi, pastovumu ir patvarumu, liaujasi buvę būtimi ir tampa trumpalaikė gyvenimo kaip tapsmo perspektyva, taigi ir regimybe, išrasta tam tikro gyvenimo poreikio – gyvenimo, kuris paneigia save patį kaip tapsmą ir išranda savęs kaip nuolat pastovaus, t. y. mirusio, viziją. Taigi tai, kas kažkada pasirodė kaip didžiausias buvimas, kaip absoliučiai pastovus buvimas, paaiškėjo esąs ne-buvimas, nors ir būtinas šios rūšies gyvenimo reiškinys. Taigi tai, kas atrodo labiausiai ir absoliučiai pastovu, absoliutui suirus, paaiškėja esą mažiausias laikinio tapsmo buvimas ir menkiausias valios siekti galios gyvenimas, tad iš tikrųjų pasirodo esą niekas. Kad ir kas būtų nepaliesta tapsmo, tas yra niekas. Tačiau tokiu buvo laikomas dieviškas buvinys. Šia prasme labiausiai pastovus ir nejudamas yra miręs ir tolygus niekui. Tai dar vienas paskelbimas, kad dieviškumas yra miręs, yra niekas. Jei šis dieviškasis niekas laikomas dar ir pastoviu gėriu, visų vertybių šaltiniu, tuomet jo mirtis priverčia nuvertėti visas vertybes.

Nietzsche'io vertybė yra sąlyga, leidžianti gyvenimui gyventi. Taigi metafizikoje dieviškumas yra aukščiausia vertybė, kadangi laikomas visų būvinių sąlyga. Tačiau tai reiškia, kad priskiriant visus būvinius šiai vertybei, jie priskiriami niekui. Taip mes atskleidžiame valią niekui. Šiuo būdu Nietzsche siekia dešifruoti šią valią niekui visais jos pavidalais ir už visų jos kaukių, kad priverstų Vakarų pasirinkti tarp valios siekti galios ir valios niekui. Jei turime transformuoti visas tradicines vertybes, tuomet turime ir atitinkamai

atsiskaityti, kaip ne-egzistuojantis, niekas, imtas laikyti didžiausia būtimi ir paverstas aukščiausiu ir virš gyvenimo iškilusiu matu. Dar daugiau, kaip čia yra, kad jis neteko savo galios ir jo vertė sumenko. Tikėtina, kad atsakius į šiuos klausimus rasis esmingesnis dievo – kaip išskirtinio vakarietiško visiško pastovumo pavadinimo – mirties supratimas.

Čia reikėtų pasiūlyti nedidelę introjekciją nurodant, kad terminas „dievas“ reiškia ne esybę, o kultūriškai paveldėtą pastovumo simbolį. Kitos kultūros pastovumui simbolizuoti naudoja kitas turimas priemones. Tai reiškia, kad taip simbolizuojamas tam tikras gyvenimas yra išitraukęs į kerštavimą laikui iš absoliutaus pastovumo perspektyvos. Vis dėlto vienu, iš Vidurio Rytų pasiskolintu, Vakarų civilizacijos aspektu – asmeninio dievo ir jo asmenybės kulto forma – pastovumas tapo pasauliniu pėdsaku, kuriame kiekvienas kitas pastovumo simbolis imamas laikyti dievišku. Netgi nelemti induizmo sekėjai savo aukščiausias būtybes interpretuoja kaip pastoviai dieviškas nepaisant savo pačių tradicinių ženklų, rodančių, kad dievybės simbolizuoja pranašumą dinamiškų jėgų, kuriose dalyvaujama ir su kuriomis vienodai trunkama. Vidurio Rytų tipo asmenybės kultų gudrybė slypi tame, jog jie sugėrė gausią sąstovio įvairovę, įskaitant klasikinių graikų filosofų postulatų apie galutines ir nelaikiškas formas bei substancines esybes. Jie tapo ir atskirti nuo šio pasaulio, ir iškelti, kad užimtų „amžinų“ gyvenimo taisyklių padėtį. TOPOS NOITOS – NOUS vieta – tampa dieviškuoju protu, apimančiu visus tobulus ir amžinus matus-formas, kuriems priešingi laikiniai įvykiai tėra tik netinkamos, netobulos jų arba IMAGO DEI „regimybės“. Taigi ir „kitas pasaulis“ yra postuluojamas kaip dieviškas ir aukščiausias būvyns, kuriame glūdi visa visų besikeičiančių įvykių vertė, taigi ir TELOS, siekiamas tikslas, reikalaujantis nutraukti visą veiklą ir tapsmą. Iš to kyla „mirties skelbėjų“ šūkavimai, jog šis gyvenimas yra blogas, laikinas, tik perėjimas į geresnį ir iš tiesų geriausią gyvenimą „po to“, kai nusimetamas kūnas. Šia prasme mirtis garbinama kaip turinti aukščiausią reikšmę, o mirties skelbėjai, dvasininkų klasės, stato save tarp gyvenimo ir mirties ir tvirtina, kad jie yra vartai tarp didžiausio „džiaugsmo“ ir didžiausios „kančios“, bei išgalvoja viešpatavimo taisykles, reikalaujančias paklusnumo iš visų, kurie nori įgyti vietą „amžinajame palaimos gyvenime“. Tačiau stebuklų stebuklas – mirties skelbėjai, geltonskverniai ir juodaskverniai, yra linkę išvengti savo pačių baigties ir taip atskleidžia „gyvenimo klastą“ kaip jėgą, kuri ne tik yra valia siekti galios, bet ir primygtinis jos pačios nuolatinės savikūros reikalavimas. Jų garbinamos vertybės skirtos lengvatikiams ir kvailiams, bučiuosiantiems dvasininkų klasės kojas, kad tik gautų įkvėpti būsimo gyvenimo rojaus džiaugsmų. Taigi – atgal prie vertybių.

Jeigu vertybės yra būdas, kuriuo gyvenimas yra gyvas ir žengia į priekį, tuomet tai, jog pastovumas laikomas didžiausia būtimi ir aukščiausia

vertybe, reikia suprasti remiantis gyvenimu, gyvenančiu pagal šią vertybę. Trumpai tariant, kokio pobūdžio gyvenimas postuluoja sau šią sąlygą ir kodėl ši sąlyga neteko patrauklumo? Vertybės priklauso gyvenimui, gyvenančiam pagal jas. Nuo Kanto laikų žinoma, kad vien tik formalistiniai argumentai – grynasis protas – neturi jokio turinio ir yra tušti. Šia prasme Nietzsche yra priverstas reikalauti, kad bet kuris siūlomas racionalumas ir įvertinimai pasirodytų gyvenime, būtų išgyvenami konkrečiai įsipareigojant, kitaip jie tušti. Taigi jeigu gyvenimas postuluoja didžiausią pastovumą ir gyvena pagal jį, tuomet jį reikia suprasti remiantis šiuo postulavimu. Čia turime paklausti, ką gyvenimas pasako apie save, kai pats paklūsta pastoviausiojo viešpatavimui? Tai labai keista: jei gyvenimas yra tapsmas kaip valia siekti galios, kokios rūšies valia siekti galios pasirodo šitai suprantant būtį? Kaip čia yra, kad valia siekti galios įvertinama būtent pagal požymį kažko, ko nėra? Pagaliau, jeigu gyvenimas kaip tapsmas yra tiesa, kaip jis gali būti pažymimas netiesa, pačiu gyvenimo neigimu? Šis metafizinis „NE“ gyvenimui praneša, kad metafizinis tokios vertybės postulavimas – tai gyvenimas, atsukantis prieš gyvenimą, gyvenimas, kuris negali įsitvirtinti ir įsisteigti kaip valia siekti galios. Ar tuomet bejėgis gyvenimas iškelia nieką kaip aukščiausią gyvenimo sąlygą? Tačiau taip negali būti, nes visas gyvenimas kaip tapsmas yra valia siekti galios ir turi norėti išplėsti savo galią ir perspektyvą viskam. Bejėgis gyvenimas siekia galios, neigdamas patį tapimo buvimą ir iškeldamas neigimą kaip nesiliaujamą ir lemiantį principą – nepaliaujamą gyvenimo neigimą. Valios siekti galios bejėgiškumas, savęs teigimas įgyja „NE“ ir nieko, kaip aukščiausio mato, vadinamo „tikruoju pasauliu“, priešingai tapimo pasauliui kaip paprasčiausiai regimybei, pavidalą. Taip metafizika pateikia gyvenimą su neigimo ženklu, taigi ir sumenkinusi gyvenimą pagal gėrių ir bejėge pasiskelbusią valią siekti galios. Pasak Nietzsche's, tai privedė prie „paskutiniojo žmogaus“, prie labiausiai sunykusio gyvenimo, prie malonaus neveiklumo gyvenimo ir galiausiai prie to, ką Nietzsche vadina „miego dorybe“. T. y., jeigu vadovautumeisi visomis metafizinėmis vertybėmis, kurios iš esmės yra draudžiantieji „nedaryk“, tuomet vienintelis būdas gyventi dorybingą gyvenimą – tai būti visiškai neveikliam absoliučiai neigiant tapimą ir naudojimąsi galia, iš tikrųjų gyventi visiško miego gyvenimą. Žinoma, prižiūrint budriai dvasininkų kastos, palaikančios miego taisyklių įvedimą ir naudojimąsi galia, bet tuo pat metu skelbiančios savo nekaltumą ir romumą, akiai. Tačiau anksčiau ar vėliau tokie skelbimai tampa nematomais drabužiais ir priverčia užklausti bei demaskuoti romiojo suktybę, o tada jau nebeįmanoma išlaikyti tokios romios pozos nesukeliant juoko.

Tačiau kaip tada ši vertybė neteko savo galios, kaip drįstama skelbti „tikrojo pasaulio“ mirtį? Šis paskelbimas kyla iš savo paties būtinybės. Reikia pastebėti, kad metafizika tikrąjį pasaulį, aukštesnį dieviškąjį pasaulį, laiko

esant atskirtą nuo tapsmo pasaulio. Pastarąjį sudaro regimybės, todėl reikalinga nuolatinė pastanga prilyginti ir priderinti šias regimybes prie teisingos ir pastovios tikrovės. Pačios šios sudedamosios dalys reikalauja valią siekti tiesos laikyti esminiu gyvenimo siekiu. Kartą tapęs besąlygiškas, jis turi atsi-
gręžti prieš save kaip galutinę tiesą. Šis atsigręžimas suvokiamas iš gyvenimo, kurio pasaulis yra perspektyva ir, pirmiausia, įvertinimas, sampratos. Iš to atskleidžiama, kad tam tikras gyvenimas postuluoja aukštesnįjį pasaulį kaip teisingą, kaip savo paties gyvenimo aukščiausios vertybės pavidalų sąlygą. Trumpai tariant, tai suinteresuotas pastovumo kaip tam tikro gyvenimo santykio su savimi ieškojimas, tokio gyvenimo, kurio valia priešinasi jo paties baigčiai. Ši valia yra kerštas visatai kaip laikui, kaip visa naikinančiai tėkmei, kuri nepaiso žmogiškų, pernelyg žmogiškų pastangų priešintis jos jėgai. Šios gyvenimo tiesos kaip jo vertybės atradimas sykiu yra ir atradimas, kad šios tiesos galima nepalaikyti: galiausiai juk esama nuolatinio daugybės tiesų konflikto, kiekvienai iš jų skelbiantis aukščiausia ir „galutinė“. Šia prasme paaiškėja, kad visos tiesos yra gyvenimo įvertinimai dėl jo paties santykio su savimi ir galios. Žinoma, valia siekti galios apima valią siekti tiesos tiek, kad kiekviena skelbiama tiesa paverčiama galutine ir naudojama pajungiant kitas savo galiai. Visi turi paklusti „vienintelei tiesai“ ir gyventi pagal vienintelį „didžiausią gėrį“. Nepaklusnieji, kaip jau anksčiau minėta, bus nubausti galios, kurią turi buvinys, esantis didžiausia tiesa ir gėris bei galia. Tai, žinoma, parodo, kad tvirtinantieji turį didžiausią tiesą ir gėrį, neigiantieji gyvenimą kaip tapsmą, postuluojuojantieji nieką kaip galutinį pagrindą tokiu nieku naudojasi stiprindami savo galią. Ši pasekmė atitinka Nietzsche's sampratą, kad visas gyvenimas kaip tapsmas yra valia siekti galios. Iš tikrųjų netgi patys bejėgiai yra valia siekti galios ir naudojasi savo aukščiausia tiesa ir gėriu, kad pajungtų kitus ir įgytų galios.

Tai ryškiausiai pabrėžia dvasininkų klasės. Jos skelbia, kad žmogaus pastovumas yra tai, kas atitinka tam tikro aukščiausio buvinio pastovumą arba tikrai dieviško pasaulio pastovumą. Taigi viso gyvenimo atėjimas ir praėjimas nepaliečia žmogaus pastovumo, ir šia prasme visos „laikinos regimybės“ bus pamestos, o žmogaus valia įsikurs teisingame pasaulyje arba aukščiausio buvinio akivaizdoje. Šia prasme mirtis yra daugiausia vilčių teikianči patirtis, kadangi ji yra fazė, kurioje gyvenimo tapsmo regimybės išnyks ir bus atskleista pastovi žmogaus savastis. Štai kodėl dvasininkų klasės skelbia, kad tapsmo gyvenimas yra blogis ir turi būti atmestas, iškęstas ir kad tame „kitame, tikrajame pasaulyje“ bus suteikti džiaugsmas ir laimė. Tačiau dvasininkų klasių suktybė leidžia jiems įgyti galios; jie įsikuria tarp tapsmo ir pastovumo, tarp gyvenimo atėjimo ir praėjimo bei išrastos amžinos žmogaus savasties ir grasina žmogui amžinomis kančiomis arba vilioja amžinų džiaugsmų pažadais. Taigi vienintelė priežastis dvasininkų klasėms turėti

funkciją ir galią – tai jų užsiimta pozicija ant žmogaus mirties ir išgalvoto pastovumo krašto. Jeigu žmogus būtų sąžiningas ir priimtų kosmoso buvimo būdą, kur visi įvykiai yra tampantys, ateinantys ir praeinantys, išgaruotų dvasininkų klasės galia ir įtaka.

Dar sykių reikia pabrėžti, kad vienintelė tiesa kaip tam tikro gyvenimo vertybė yra tikrai gyvenant. Pasiaiškinkime tai. Bet kokia valia siekti tiesos, kuriai skirta palaikyti tam tikrą gyvenimą, yra relevantiška tikrai tuomet, jeigu yra ją įkūnijantis gyvenimas. Vadinasi, vikingų dievai buvo tikri, kadangi jie buvo ūkininkų-karių gyventojų vertybės. Šiems žmonėms nustojus gyventi tokio pobūdžio gyvenimą, liovėsi gyventi ir vikingų tiesos kaip vertybės, jų didžiosios dievybės. Jos mirė ir virto nieku, iš kurio jų vaizdiniai buvo gimę ir įkūnyti. Tas pat yra ir su Vakarų metafizikos išradimais, įskaitant aukščiausią – monoteistinį patriarchą. Jo įsakai, pamokymai ir įsakymai jau nebegyvi, jeigu iš viso buvo gyvi, jei nuolat kartojami, juose matyti tik tam tikro menko, susitraukusio gyvenimo, kuris savo ruožtu negyvena savo skelbiamomis tiesomis, galios tikslai. Šia prasme tokios rūšies monistinis patriarchas yra miręs. Išaiškėja, kas jis yra: niekas. Pastarasis yra tiesiog dar viena perspektyva, išrasta ir vaidinanti savo vaidmenį tol, kol jos išradėjai gyvi. Kai tik tokia perspektyva paaiškėja esanti perspektyva, ji nenkenka savo „tikrumo“ pretenzijos ir dingsta išnykus ją įkūnijančiam, konkretizuojančiam gyvenimo vyksmui. Tai galima išplėsti visų moralizuotojų ir jiems artimų kalbėtojų atžvilgiu: jei jie neįgyvendina savo moralės principų, tuomet jie jau nebesusiję su gyvenimu. Būtent šioje vietoje Nietzsche duoda tikintiesiems suprasti, kad ne jis nužudė jų dievą; tai tu savo veiksmais jį nužudei. Šiaip ar taip juk tu jau nebeiškūniji ir nebegyveni perspektyva, kurią tvirtini esant galutinę ir aukščiausią tiesą ir gėrį, ir šia prasme šioji perspektyva virsta nieku. Nietzsche tiesiog paskelbia šią nemalonią tiesą.

Apsvarsčius tai, pasirodo kita pasekmė. Galbūt, išskyrus vos kelis asmenis, dauguma niekada negyveno ir tikrai negyvena savo postuluojama paskelbta metafizine perspektyva. Jei tikėtina sakyti, kad net jeigu skelbiama tiesa ir gėris būtų galia, kurią yra įprasta pasiekti, išlaikyti ir sustiprinti, tuomet tokia perspektyva nebuvo gyvenama, o tyčia pakirsta ir apgaulingai parodyta lengvatikiams ir bendrininkams. Kaip Hegelis kažkada įsivaizdavo, kad visi istoriniai įvykiai, nesvarbu kokie siaubingi ir iracionalūs būtų, yra „proto klastos“ rezultatas, taip ir Nietzsche naudojimąsi protu galėtų pavadinti „gyvenimo klasta“. Gyvenimas – tai daug platesnis protas nei blankus ir tuščias formalizmas, kuris nieko neįrodo apie pasaulį, išskyrus gebėjimą įtikinti keletą baugščių gyvenimų, kad šie pajungtų save šio tuščio proto „amžinoms tiesoms“. Taigi visos „aukščiausios tiesos ir vertybės“, įgytos savarankiško proto šviesoje, yra turinio stokojantys ir su niekuo nesusieti metafiziniai ženklai. Tačiau klastingas gyvenimas žino, kaip šį nieką ir jo

tiesas nukreipti į jų pačių tikslus – kuriam laikui – kol šis niekas nepasirodys kaip savęs paties paneigimas – t. y., kaip valia siekti tiesos, tarnaujanti užsimaskavusiai valiai siekti galios. Akivaizdi išvada – ciniško proto, demaskuojančio visas slaptas erotinės filosofijos prasmės (išminties meilė) pretenzijas, pasirodymas.

Nors „teisingos tikrovės“ samprata jau nebeturi jokių pretenzijų, gyvenimas savo prigimtaine prasme atvertas kaip tapsmas, kaip neturintis vienintelio ir galutinio *telos* ir tikslo siekti kokios nors vertybės, gėrio, vadinasi, jis atvertas ir kaip veiklos kryptingumo stoka. Ši kryptingumo ir vertybės stoka veda prie labai pagirtino nihilizmo. Pastarasis priverčia rinktis tarp dviejų galimybių: jei teisinga tikrovė jau nebeturi įtakos, tuomet neturėdamas kryptį ir kelių gyvenimas su baime turi atsigręžti prieš save patį arba atsikurti, nuvertindamas visas vertybes. Jei to nesiimama, gyvenimui lieka tik VALIA SIEKTI NIEKO. Jei transformacija atlikta, tuomet gyvenimas atvertas visiškai priimti tai, kas jis yra: tapsmas kaip valia siekti galios. Neatsaukiamas visų vertybių nuvertėjimas atveria tapsmą kaip pačią būtį, kuri neturi pasitikėti jokių tikslu, bet pati yra pilna kiekviename tarpsnyje kaip amžinas sugrįžimas: pradžia ir pabaiga kaip tas pats. Gyvenimui kaip valiai siekti tiesos, vadinasi, ir niekui, amžinojo sugrįžimo pripažinimas yra absoliutus nihilizmas, tačiau kai transformuotas gyvenimas save pripažįsta kaip nuolatinę tėkmę, tapsmą, tuomet jam tai yra aukščiausias kosminis pripažinimas, kupinas juoko, gyvumo, be jokių padarinių, be tikslų, tolydumų ar lūkesčių. Klajūnas, kosminis gyvenimas.

POZITYVUMAS

Valia siekti tiesos, kaip valia siekti nieko, negali būti paskutinis žodis, jeigu gyvenimas yra valia siekti galios. Šiame lygmenyje Nietzsche bando tradicinį nihilizmą, valią siekti galios, paversti pozityvumu. Valia siekti galios kaip gyvenimas yra nuolatinė įtampa ir transformacija, susidūrus su kliūtimis ir uždaviniiais, vadinasi, ji sudaryta iš daugialypių įvykių, kurie priversti kovoti vienas su kitu. Šia prasme gyvenimą sudaro daugialypės jėgos, kurių kiekviena stiprina savo jėgą, susidurdama su kitais įvykiais. Tai reiškia, kad gyvieji įvykiai yra nuolat kuriančios galios, gebėjimai ir transformacijos tam, kad būtų įveikti iššūkiai ir taip augama. Iš tikrųjų galiausiai tam tikri gyvenimo vyksmai sukuria gebėjimus, imančius kilti virš kitų gebėjimų, ir taip tampama gudresniais, sukcesniais ir įgyjančiais galią sąmoningai imtis uždavinių ir iššūkių, kuriems reikia sukurti didesnius gebėjimus ir jėgas. Kiti, negalintieji priimti iššūkių viename lygmenyje, išranda priemones, padedančias įveikti šiuos iššūkius kitame lygmenyje. Tai yra vienintelis moralės ir dieviškųjų galių šaltinis. Aš negaliu mesti tau iššūkio ir pranokti tavo galių;

vadinasi, turėsiu pajungti tave savo valiai išrasdamas galią, kuri yra didesnė nei tavoji, kuri yra mano pusėje. Jeigu tu nepaklusi man, aš negalėsiu tavęs įveikti, tačiau galia yra mano pusėje, mano dievas baus tave amžinai. Šis gyvenimas, kuris neturi drąsos priimti iššūkius, vis tiek yra valia siekti galios ir pasinaudos visomis suktomis priemonėmis, kad įgytų galią. Čia glūdi Nietzsche's sampratos, kad valioje siekti galios nesama jokio negatyvumo, jokios stokos, šaltinis. Pats religingumo, tvirtinančio, kad šis gyvenimas yra bevertis, kad „kitame pasaulyje“ yra geresnis gyvenimas, nihilizmas tuoj pat transgresuojamas: pasinaudojant šiuo negatyvumu, šiuo gyvenimo neigimu, įgyvendinama galia kitiems, kurie taps pajungti tokiems skelbimams. Šia prasme tie, kurie skelbia tokį nihilizmą, patys išreiškia savo valią siekti galios. Iš to Nietzsche kildino šalutines psichologines pasekmes (kitiems jos sudarė ištisas teorijas), kaip antai apmaudą ir kerštą. Negalėdamas tiesiogiai pajungti tų, kurie gyvena visavertiškai, romusis iš apmaudo, dėl bailumo ar silpnumo išranda galią grasinti blogiesiems ir grasina neišivaizduojamomis bausmėmis – kerštu. Visos moralės – tai pastangos įgyti galią, vadinasi, atskleidžia apmaudą ir kerštą.

Nepaisant priemonių, galios susidūrimai – tai būdas, kuriuo visas gyvenimas įsisteigia, t. y., susikuria. Tai reiškia, kad pasaulis yra toks kintančių ir iššūkį metančių galių daugis, kad yra negalima viena, begalinė galia. Jei būtų begalinė galia, tuomet ji su niekuo nesusidurtų, vadinasi, liautųsi buvusi galia. Tačiau jeigu jai priešinamasi, tuomet ji nėra begalinė galia. Šia prasme neegzistuoja joks begalinis dievas. Dievas yra miręs. Tai ir įrodo, kad begalinio buvimo nėra, šis įrodymas pateikia išvadą, kad yra galimos tik baigtinės galios. Nietzsche's valios siekti galios mąstymui svarbu tai, kad arba gyvenimas didina galią, arba nyksta. Kad būtų didinama gyvenimo galia, kitų galių didinimas reikalingas kaip iššūkiai, pasipriešinimas ir kliūtys. Priešindamasis gyvenimas įgyja daug daugiau klastos, daugiau siaubingų būdų kurti ir telkti jėgas, tapti labiau nepaisančiu vertybių ir tiesų. Tai taip pat reiškia, kad jokia konkreti gyvenimo forma, kuri pasiekė trokštamą pakopą, negali ilsėtis. Tai taikoma visoms civilizacijoms. Kai Roma nugrimzdė į dekadentišką gyvenimą ir liovėsi kovojusi savo pačios kovas (pasamdydama kitus kovoti jų kovas), ji neteko stiprybės. Tai yra tiesiog gyvenimo kaip valios siekti galios logikos išplėtimas. Ji turi arba didinti savo stiprybę, arba smukti, mirti ir išnykti. Galios didinimas, savo ruožtu, reikalauja priimti didesnius iššūkius, net jeigu juos reikia pačiam išrasti.

Gyvenimo drąsos didinti savo stiprybę įrodymas yra tai, kad jokia gyvenimo forma neišlieka pastovi, o gimdo kitas trumpalaikes formas, pranokstančias ankstesniasias. Beždžionės turėjo „drąsos“ duoti pradžią žmonėms, atėjusiems vėliau ir tapusiems veiksmingiausiais ir žiauriausiais žudikais, visad ištroškusiaisiais kraujo. Kaip pastebėjo daugybė išminčių,

žmonijos istorija yra kraujo lopšys. Reikia nurodyti, kad ši tezė nėra logiškas evoliucinės išlikimo teorijos išaiškinimas. Išlikimas nėra tikslas, o galios didinimo ir palaikymo rezultatas. Šia prasme gyvenimo tikslas yra savęs kaip galios įtvirtinimas.

Tačiau gudrybė gali vesti ir prie gyvenimo silpnėjimo, kaip tai atsitiko žmonių atveju. Kad įveiktų kitaip nenugalimas kliūtis, tam tikras gyvenimas išrado gyvenimo neigimą, išrado taisykles ir draudimus, nustatė drąsos ribas ir pareikalavo paklusti tokioms taisyklėms. Iš tikrųjų toks gyvenimas išrado požiūrį, kad geriausias gyvenimas yra neveiklus, nedaug malonumų turintis ir galiausiai – miego gyvenimas. Tie, kas daro mažiausiai ir galiausiai nedaro nieko, nepažeidžia visų galimų draudimų, taigi yra gerieji. Mažiausias veiklumas yra geriausias ir šia prasme turi nekelti uždavinių ir iššūkių ir nedidinti jėgos. Būti silpnam ir romiam – tai būti vertam pasigėrėjimo – romusis paveldės žemę. Žinoma, nė vienas iš jų neturėtų drįsti reikalauti tos laukinės ir pašėlusios moters. Ir tai yra sunykęs gyvenimas; negalėdamas stoti akistaton su didžiais uždaviniais, jis skelbiasi jau įkūnijęs visą gyvenimą ir jam nebereikia keistis: paskutinis žmogus. Truputis nuodų, truputis sekso nedideliems malonumo protrūkiams, truputis apsikamšymo minkštose lovose meiliai ir maloniai mirčiai. Mes pajutome malonumą, vadinasi, ir laimę; tačiau, kaip šmaikštauja Nietzsche, tik britai siekia malonumo; likusieji iš mūsų turi gyvesnių uždavinių. Kas yra tolima žvaigždė, kas yra didi lemtis, klausia paskutinis žmogus mirkstelėdamas.

Tačiau šis gyvenimas irgi yra valia siekti galios. Galiausiai gailėsčio iš kitų reikalavimas yra mėginimas pasinaudoti kitų stiprumu darant tai, ko toks romus gyvenimas nepajėgia padaryti. Jis yra save menkinantis gyvenimas ir reikalauja būti užgauliojamas. O tie, kurie paklūsta gailėsčio reikalavimams, akivaizdžiai ir galbūt netyčia įjungiami į gyvenimo užgauliojimą. Remdamiesi tapsmu, jie pamiršta esminę gyvenimo tragediją: jėgos, su kuriomis susiduri, yra tos pačios jėgos, kurių esi naikinamas ir kurių nekaltame žaisme būsi sunaikintas. T. y., moralizuotojai yra sukti ir mėgina įveikti savo romumą kitomis priemonėmis. Tam, kad įgytų gyvą pavidalą, jie visuomet nori išseikvoti stipriųjų jėgą, kad šie būtų pagirti kaip moralūs ir geri ir padėtų tiems, kurie drįsta neveikti. Moralizuotojai naudojami retorika grasindami, prinesdami kaltę taigi ir menkindami gyvenimą, kad išlaikytų „buvimo gyvu“ pavidalą. Aišku, tai yra metafizinio nihilizmo variantas, „ne“ sakymas dinamiškam gyvenimo antplūdžiui. Vis dėlto pats šis „ne“ sakymas yra valia siekti galios, vadinasi, yra nekaltas. Moralizuotojai čia nekaltinami esą nemoralūs; jie irgi nori jėgos, net jeigu ir atsisako savo išdidumo, kilnumo ir didelių iššūkių troškimo.

Arba sunykęs gyvenimas laimi ir išnyksta be pėdsako, arba priima gyvenimą kaip nuolatinę galios augimą ir kėlimą, vadinasi, ir savo ribų trans-

gresiją, tiltą į didesnę drąsą, didesnį sumanumą, iššūkių sau nustatymą, kad galėtų žaisti su savo paties galių, nepajungtų jokioms moralėms, kūrimu, yra visų įstatymų lentelių laužytojas, netgi tų, kurie buvo jo paties sau paskirti ir tapo pančiais bei nepakenčiamais apribojimais: anapus gėrio ir blogio.

Tai iššūkis, kurio dauguma atsisakė; iššūkį priėmė tie, kas atpažino kitų primestus ir priimtus tarsi metafizinę būtinybę pančius. Taip įvairios feministės pripažino, kad nereikia paisyti metafizinio patriarchato įvesto neigiamumo, draudimų. Išsilaisvinimą iš tokio piktnaudžiavimo galima pasiekti ne maldaujant, prašant teisių, o jas pasiimant. Niekas negali atnešti išsilaisvinimo, nebent norima imtis savęs-išlaisvinimo uždavinio. Tai tiesiog reiškia nusileidimą nuo metafizinio kalno, suvokiant metafizinį daugiažodžiavimą, panaikinant jį sau ir tik tuomet galint juoktis kaip joks žmogus niekada anksčiau nesijuokė. Kaip šmaikštavo Nietzsche, tegu jokia teisė nebus man duota, nebent pats ją pasiimčiau, iš tikrųjų – nebent pats ją išgalvočiau. Joks džiaugsmingas ir save kuriantis gyvenimas negali būti niekieno karūnuotas, nebent pats save karūnuotų. Tai tiesiog reiškia, kad kurdamas save gyvenimas kuria savo paties legitimumą ir karūnavimą.

Taip šis gyvenimas būtinai duos pradžių kam nors didesniam nei jis pats – antžmogui. Iš tikrųjų šis gyvenimas taps tiltu galbūt į nežinomą, anapus baigtinumo ir begalinumo. Reikia dar sykį pabrėžti, kad gyvenimas neturi priežasties, jis nėra padarinys substancijų ar kokių nors kitų „neorganinių“ procesų, kurie koku nors paslaptingu būdu, dėl kokio nors dialektinio šuolio ar „protingo konstruktoriaus“ pasirodo su nauja savybe, vadinama gyvenimu. Veikiau jis yra save kuriantis ir jokia priežastis negalėtų sukelti tokios savikūros. Tačiau jis yra ir save griauantis, kadangi siekdamas įveikti didesnius uždavinius turi perkurti savo galias ir savo ruožtu sugriauti tuos gebėjimus, kurie tapo kliuviniu, tapo nereikalingi, kas buvo ir ko netekta, ir kas netgi sukelia ilgesį. Kuo didesnis iššūkis, kuo didesnės sutelkiamos jėgos, tuo didesnis džiaugsmas, tačiau taip pat ir didesnis griovimas to, kas buvo, to, kas buvo vadinama savimi, savo tapatybe, vadinasi, ir didesnė kančia. Bet nėra jokio grėžiojimosi atgal ir nostalgiško žvilgsnio, jokio atokvėpio, jokios simpatijos, empatijos ar gailėsčio. Tačiau šia prasme mes jau nugyvenome daugybę gyvenimų, tapome kitokie nei buvome anksčiau – be kokios nors savasties kaip nuolatinės gijos, sujungiančios visus tuos pasiekimus, pergales ir netektis. Bet kuriuo atveju viskas prarasta.

KOSMOSAS

Iššūkiai gyvenimo valiai siekti galios ateina ne iš kokios nors didesnės galios, bet, kaip jau pastebėta, supratęs, kad visų buvinių būtis yra tapsmas ir iššūkį pateikia kosminis mąstymas. Pasak Nietzsche's, tik giliausias ir

nebylus mąstymas būtinai atvers gyvenimą jo visiškam savęs supratimui, panaikins tezes apie gyvenimą kaip nuolatinį valios siekti galios augimą, taip pat sugrąžins gyvenimui, kaip tapsmui, visišką džiaugsmą. Jei prisimeiname, kad metafizika galiausiai yra kerštas laikui, tuomet laikas turi būti kontr-metafizikos pagrindas. Nors Nietzsche ir dešifravo visokio pobūdžio metafizinius NIHILIZMUS, atskleidus jo laiko problemą, tiesiogiai prieita prie LAIKO NIHILIZMO problemos, kuri atsekama įvairiose tiesos ir praktikos formose.

Pirma, reikalas tas, kad žmogaus gyvenimas buvo ir toliau yra prisotintas teorijų, teologijų, metafizinių-mokslinių raginimų siekti „galutinės tiesos, esančios čia pat už kito eksperimento kampo“, kur kiekvienas kovoja prieš kitą ir eina į kruvinių kovų gyvatės urvą nustatyti tiesos, kuri būtų visų ir visiems laikams gerbiama. Neturėdamas TIESOS, kiekvienas sekėjas turtingesnį ir kitokį gyvenimą pajungs naikinimui, neigimui, paprastai redukcionizmo forma, ir taip atskleis nihilistinės prievartos tiesas. „Žudome, kad išanalizuotume“, arba suvaržome veiklą, kad padarytume ją gerą, arba netgi paaukojame, kad atpirktume. Šiaip ar taip, kiekviena iš šių teorijų pilnam gyvybės syvų gyvenimui mėgins jėga išsiūlyti „protingus, sutrumpintus ir sausus paaiškinimus“. Kiti reikalaus griežtai laikytis dogmų, kurios yra paslaptingos ir turi būti priimamos visiškai pasitikint. Tą patį galima pasakyti apie istorijos siūlomas tiesas, kiekvienai iš jų reikalaujant to, kas jai priklausoma pagal įstatymą, kiekvienai primetant gyvenimui jos pačios negatyvumus, prietarus ir siaurą išankstinę nuomonę. Pats šis istorijoje besivaržančių tiesų daugis rodo teorinį nihilizmą. Skaityti postmodernistų kalbėjimą apie teorijas kaip kasdienį pramaną, kuris ateina ir pračina, nepalikdamas jokio žymesnio pėdsako, jau nebėra netgi banalus smalsumas. Tai tik patvirtina minėtas prielaidas, kad teorijos taip pat sukurtos tam, kad įteisintų, sustiprintų tam tikrą perspektyvą galios kovose.

Antra, bet kokios teorijos pastangos pasiūlyti „paaiškinimą“ remiantis priežastimis, dieviškomis ar kitokiomis, taip pat yra nihilistinės ta prasme, kad neigiamas pats gyvenimo savikūros gyvumas kaip santykis su savimi. Kaip jau minėta, viena iš kraštutinių nihilizmo formų, absoliutaus buvinio kaip visiško pastovumo postulavimas, sykiu yra ir nieko postulavimas – visiškas gyvenimo kaip tapsmo neigimas, vadinasi, ir visiško nihilizmo išradimas. Kaip gerai žinoma, netgi didysis dialektikas Hegelis jau skelbė, kad būtis ir niekas yra tapatūs ir kad būtis dieviškumo forma tampa istoriškai laikine ir taip miršta kaip absoliutas. Šia prasme galima tvirtinti, kad Vakarų tiesos metafizika yra kraštutinai nihilistinė. Daugybę kartų Nietzsche buvo kaltinamas esąs aukščiausios tiesos ir vertingumo griovėjas, taigi ir nihilistas pačiu savo mąstymo būdu. Pagaliau, jeigu mąstymas neveda į tiesą ir ją lydintį vertingumą, tuomet visos pastangos viską paaiškinti nevidina

jokio vaidmens ir visi aukščiausio gėrio tvirtinimai yra veltui. Išlaisvinti nuo savo žvaigždės, esame palikti klaidžioti be krypties ir vadovaujamo principo. Tačiau tuomet vėl pasirodo daugybės tiesų, kaip skirtingų gyvenimų perspektyvų, logika: kuri skelbiama tiesa yra TOJI tiesa? Vienintelis istorijos demonstruojamas atsakymas – tai savųjų tiesų skelbėjų kova. Kaip minėta, Nietzsche neatmeta tiesų, kurios yra įkūnytos ir gyvenamos, netgi kaip apgaulės siekiant įgyti galią, tačiau atmeta tas, kurios tapo nereikalingos ir arba neveiksmingos, arba jų pataikavimas galiui yra pernelyg aiškus. Dar daugiau, netgi dauguma tiesų, jų išradėjų laikomų pastoviomis, galiausiai yra nihilistinės. Tuo mastu, kuriuo sukurtos, jos yra vaizdiniai, pagal kuriuos kurį laiką žmogus save formuoja. Tačiau pretenzija įvesti tuos pačius įvaizdžius, kaip pastovius, įniekina (*nihilates*) vaisingą gyvenimo savikūrą ir taip sukuria vienodai suvaržantį, destruktivų būdą, kurį reikia atmesti. Šia prasme Nietzsche nuplėšia apsinešusius ir yrančius vaizdinius, parodo juos esant nieku, taigi ir nihilistiniais, ir atveria gyvenimą jo savikūrai be jokios primestos ribos ar tikslo.

Be abejo, modernūs mokslai galėjo tvirtinti, esą jie išvengė tokių sunkumų, kadangi jų žyniai ir specialistai yra atsargūs galutinių dalykų atžvilgiu. Jie turi tik laikinas hipotezes, kurias privalu tikrinti; netgi laikinai priimtos hipotezės niekada nesiūlomos kaip galutinis žodis. Vis dėlto mokslai ieško tiesos „universalių dėsnų“ arba visa persmelkiančių taisyklių, tokių, kurias kartą sužinoję turėsime pastovią tiesą, pavidalu. Šia prasme mokslai yra labiausiai vertinamas veikimo būdas „prieiti prie tiesos“. Mokslai taip pat išranda regimybes – teorijas – kurios pretenduoja atrasti pastovumą. Tačiau tuomet svarstymo sunkumą atskleidžia klausimas: jeigu viskas yra tapsmas, kodėl turėtų būti daroma prielaida, kad dėsniai nesikeičia? Kažkaip atauga senoji metafizinė pastovumo galva, atsistato nihilistinė laikysena, norinti pajungti gyvenimą „universaliems dėsniams“. Nėra jokios būtinybės manyti, kad koks nors dieviškasis semiotinis voratinklis viską supina ir sujungia. Galbūt mokslai tėra kiti būdai būti žmogiškam, pernelyg žmogiškam ir apsimesti, kad jų išrandami būdai išvaduos žmoniją nuo dalyvavimo nuolatiniame ir nepaliaujamoje tėkmėje. Šis ne vietoje atsideręs žmogiškų išradimų, tarsi jie būtų pasaulio žaismo būdas, supratimas pasirodo daugybe pavidalų. Turbūt pakaktų nurodyti, ką Nietzsche nori pasakyti: „neapibrėžtumo principas“ yra demonstruojamas mokslo kaip tam tikra pastovi pasaulio įvykių duotis. Vis dėlto atrodo, kad tai žmogus negali įvesti apibrėžtumų ir pavadina šį nesugebėjimą principu bei tvirtina, kad toks yra pasaulio buvimo būdas. Tai žmogiška, pernelyg žmogiška pozicija ir su ja negalima ginčytis, kol netariama ją esant TIESOS indeksu.

Trečia, – ir tai labiausiai susiję su metafiziniu kerštu laikui, – tai praktinis nihilizmas. Mes dirbame, dedame pastangas statydami paminklus

Apolonui, kad jie išliktų – pirmiausia kaip atsiminimai ir mūsų pratęsimai. Mėginame pasiūlyti ką nors, kas yra mūsų „tikrų pasiekimų ženklas, iškaltas akmenyje“, kas išlieka „amžinai“. Dar daugiau, mes išraižėme rojus ir pragaro vaizdinius, kurie siūlys mums amžinąsias buveines – nors dėl tam tikrų priežasčių nelabai geidžiamas, bet vis dėlto atpažįstamas ir substancines. Juk jie irgi keršija laikui. Įsivaizduokime „piramidžių amžių“: jos pergyveno savo statytojus, taigi ir praktiniai poelgiai nenuėina veltui. Piramidės ištirps tėkmėje, o didieji tekstai apie pragarą ir rojų bus suryti įžūlių vabalų, ir visa statytojų ir rašytojų gauta nauda bus išėkvota dedant pastangas atstatyti silpstantį AIDS suniokotą kūną. Ir tai išnyks. Vidutinio amžiaus žvaigždę mes vadiname saule, kurios energiją nuolat pasisaviname ir kurios energija skleisis supernovoje, ištirpdydama mūsų paminklus pasaulyje – tapsmas be jokių tiesų ir vertybių pėdsakų, nekalti įvykiai. Tačiau netgi paminklai ir tekstai yra valia siekti galios: po mano mirties ištisos kartos skaitys mano tekstus ir „toliau skleis tiesą“, vadinasi, pratęs mane. Iš tikrųjų kada nors manoji tiesa iš tiesų bus suprasta kaip VIENINTELĖ TIESA. Ar aš nenuostabus, garbė man. O kalbant apie praktinį nihilizmą, vadinasi, atskleidžiant jį kaip „viskas perniek“, esti ir kita praktinio nihilizmo pusė: būsimos kartos klaupsis prieš mano moralės įstatymų lenteles, prieš mano paminklus ir priklausys nuo jų reikalavimų. Jų gyvenimai bus paneigti, suvaržyti tiek, kiek tokie gyvenimai kinta. Taigi kam veikti, kurti, statyti, gaminti, jeigu žinome, kad visi pasiekimai taip pat ateina ir praeina. Regis, Nietzsche skelbia nihilizmą, sužlugdysiantį bet kurio pastangas, panaikinsiantį bet kurio valią kurti, iš tikrųjų panaikinsiantį numanomą tokių kūrinių tęstinumą po to, kai jų kūrėjai seniai išnyko. Ar prisimename Platono patarimą rūpintis ne mirtingais vaikais, o nemirtingais idėjų darbais, kurie skleidžia Platono garbę ir šlovę per amžius, per kartų atmintį ir per daugybę kalbų išspausdintus tekstus? Tačiau ši nepertraukiamos atminties prielaida taip pat tėra trumpalaikis spazmas kosmoso platybėje. Tai nepranokstamas nihilizmas, kuris netgi teorinį nihilizmą paverčia vaiko žaidimu su atvaizdais. Pagaliau tai, kas nuveikta konkrečiame gyvenime, kas apčiuopiamiausia ir artimiausia, visos meilės ir džiaugsmo bei nevilties pojūčiai, visi dėl įtempto darbo atsiradę įrašai iš esmės neturi jokio tikslo, reikšmės, atminties, nesiskaito. Kaip išvengti tokio nihilizmo – be metafizinės paguodos? Nietzsche's atsakymui suprasti patartina žengti žingsnį už žmogiškos perspektyvos, vadinasi, ir už viso gyvenimo kaip valios siekti galios perspektyvų. Kaip jau minėta, esama neišreikštos nuojautos, kuri „mąsto“ per visą Nietzsche's veikalą.

Kas gi tokiu atveju sutinkama kaip tyliausias ir labiausiai neraminantis mąstymas? Kaip turėtų būti nuvainikuotos visos metafizinio mąstymo, pastovumo atmainos, kad joks metafizinis dievas vėl nepasirodytų mūsų metamuose žvejybos tinkluose? Šis neraminantis mąstymas yra tyliausias;

išliaupsinęs aukščiausią tapsmo mąstymą ir vieną iš jo formų – gyvenimą kaip valią siekti galios, Zaratustra susigūžia iš baimės prieš balsą, kuris yra tylus, bet vis dėlto kalba: „Tu tai žinai, o Zaratustra“, susigūždamas Zaratustra pareiškia „aš nežinau“, o tylą vėl taria: „Tu tai žinai, o Zaratustra, tiktai sakyti nenori“ (Nyčė 1991: 146–147). Čia užtinkame Zaratustrą, kopiantį į aukščiausią kalną, kad pasiektų aukščiau už aukščiausią žvaigždę. Nuo dabar aukščiausia žvaigždė yra viso gyvenimo kaip valios siekti galios atskleidimas.

Aukščiausiojo kalno viršūnėje stovi vartai tarp dviejų begalybių – praeities ir ateities. Nebylus balsas yra kosminis laikas, kadangi jis nėra kas nors, nėra pozicija, iš kurios jis kyla, tad panaikina žmogaus pastangą kalbėti iš tam tikros pozicijos. Kas, jeigu laikas kaip praeitis ir ateitis yra begalinis, kas, jeigu nėra pradžios ar pabaigos, vadinasi, ir jokio išeities taško ir atvykimo taško? Tai klausimas apie kosminį laiką, o ne apie santykio tarp daiktų laiką. Čia ima matytis, kad visos metafizikos, visos pirmosios filosofijos, aukščiausios teologijos, į žemės makštis įsismelkiančios dieviškosios erekcijos taria *a priori* esant laiką. Apie nieką, joki įvyki, joki pradžios tašką neįmanoma mąstyti neturint kosminio laiko nuovokos. Taigi šis suvokimas yra labiausiai šokiruojantis iš visų minčių, labiausiai neraminantis iš visų žmogaus pastangų suprasti kosmosą, tai mąstymas, nuo kurio visos metafizikos mus nukreipė į NIEKO PASTOVUMĄ. Pakartosime dar kartą, jei praeitis yra begalinė ir suprantama, kad visos galios, susiduriančios su kitomis galiomis, turi būti baigtinės, tuomet visi įvykiai nuolat vykdavo tiesiog atsitiktinai. Viskas, kas ropoja į šį kalną, jau daugybę kartų tokiu pat būdu ropojo; tu ir aš jau buvome čia daugybę kartų – *déjà vu* ir reinkarnacija. Tai ta vieta, kurioje su „amžinuoju sugrįžimu“ reikia žaisti rimtai. Ir tai yra siaubas: nuolatinis to paties sugrįžimas. Kokia nuobodi metafizinė paguoda. Bet, kaip minėta, toks sugrįžimas taria esant „statybos blokeliu“, iš kurių viskas padaryta, blokeliu, kurie gali sukibti į tokius pačius telkinius, suformuoti didesnius blokus, pradedant atomais, įskaitant smurtingus padarus, žmones, baigiant galaktikomis. Tarp pastovios absoliučios būties ir pastovių statybos blokelių galimos pereinamosios pakopos, tačiau visa tai sudaro metafizinę žmogaus nostalgiją tęstis bet kokia kaina.

Vis dėlto tikra problema randasi su begaline ateitimi, kuri meta iššūkį tam, kaip Nietzsche įsivaizdavo savo „aukščiausią žvaigždę“ – gyvenimo kaip valios siekti galios atradimą. Jei gyvenimas yra valia siekti galios, nuolatinė iššūkių ir gebėjimų transgresija ir kėlimas siekiant jiems prilygti ir juos įveikti, tuomet baigtiniai įvykiai pasmerkia nesėkmei visas pastangas. Kam stengtis įveikti nuosmukį, prakeiktą paskutinį žmogų, tapti tiltu į siaubingesnį, galbūt lygiai garbingą galios išlavinimą, antžmogį kaip nekaltą besisukantį ratelį (*rolling wheel*), jei nuosmukis vis grįš ir grįš? Ar tai vargšo

Sizifo – galbūt pirmojo malonumų siekiančio ir laimingo brito – laimė? Nors tai tėra kita metafizinės paguodos forma, ji sustabdo tezę apie gyvenimą kaip valią siekti galios ties jos riba. Jeigu ateitis yra begalinė, tuomet valia siekti galios žlunga, arba (o tai yra giliau) nesama jokios krypties, pagal kurią galėtum spręsti, kad galia nuolat auga. Čia aptinkame žaismingiausius ir džiugiausius iššūkius. Begalybėje visos kryptys išnyksta; taigi joks sprendimas apie orientavimąsi į antžmogi neturi prasmės. Bet koks išėjimas ar atvykimo taškas jau dreifuoja begaliniame kosmose, vadinasi, ir joks įvykis negali turėti krypties – išskyrus žmogiškas, pernelyg žmogiškas perspektyvas. Esame aklavietėje: valiai siekti galios reikia krypties, bet kosminė nuovoka panaikina krypties galimybę. Žinoma, pati begalinės praeities ir begalinės ateities samprata turi sugriauti pačią praeities ir ateities sampratą, vadinasi, ir dabarties kaip laikinės perspektyvos, iš kurios gyvenimas gali spręsti apie praeities ir ateities įvykius, sampratą. Šiame kosminiame mąstymo lygmenyje netgi klausimas apie valią siekti galios kaip orientaciją iš čia-dabar į ten-tuomet, įvykių kur ir kada, liaujasi turėjęs prasmę.

Vis dėlto amžinojo sugrįžimo begaliniame kosmose problema išlieka. Kaip jau buvo įrodinėta, baigtiniai įvykiai begaliniame laike, netgi šokdami atsitiktinumo danguje, paduos vienas kitam rankas ir tikėsis vėl sugrįžti tokiu pat būdu. Žinoma, tai yra dar viena mokslinių spekuliacijų, bandanti artikuliuoti visatą kaip ciklinę. Savaimė suprantama, vienu aspektu Zaratus-tra siekia tai išdėstyti metaforiškai. Kopdamas į aukščiausio kalno viršūnę, Zaratus-tra susitinka nykštuką, kuris paskelbia, kad „viskas, kas išsviesta į aukštį, nukristi turi“ (Nyčė 1991: 153) ir „amžinybės kelias kreivas“. Tai užuomina į ciklinį kosmosą; pagaliau bet koks nukrypimas nuo tiesios linijos, amžinybės linijos, veda prie apskritimo. Taigi tai – amžinas to paties sugrįžimas cikliniame kosmose. Tačiau kodėl ciklinis kosmosas siūlomas susidūrus su begalinio kosmoso problematika? Čia tikriausiai aptinkama žuviška senojo dievo, ištraukto iš nostalgijos dumblo, galva, vėl pasirodanti kaip pastovumo ilgesys. Kaip įmanoma kalbėti apie ciklinį amžiną sugrįžimą, išskyrus kai daroma prielaida, kad esama atpažįstamų, net jeigu ir atsitiktinai kartojamų sudedamųjų dalių? Tai reiškia, kad ciklinis laikas dar sykį prisiima „mokslinių sudedamųjų dalių“ metafiziką, darydamas prielaidą, kad sudedamųjų dalių skaičius yra baigtinis, kad jos yra pastovios ir sudaro kartotinius junginius, vėl ir vėl vedančius prie naujų atsitiktinių junginių. Kitaip sakant, ciklinis kosmosas remiasi amžinojo to paties sugrįžimo prielaida, nes toks sugrįžimas leidžia sau turėti nuolatinius, lokalizuojamus esinius, galinčius sudaryti kartotinius junginius. Vadinasi, kas tik beropotų į šį kalną, jau anksčiau daugybę kartų ropojo ir vėl ir vėl ropos ateityje. Tai metafizinis pagrindimas pastovių aspektų, kurie, nepaisant savo atsitiktinių pasklidimų ir susidūrimų, privers kosmosą būti cikliniu.

Dabar mes priartėjome prie mąstymo, kuris reikalauja įveikti tokius paskutinius metafizinius požymius, kad mąstyti kosmiškai. Metafizika yra Vakarų džiaugsmas ir kol jos galva kyšo iš bet kurio tinklo, kosmosą geriau užmiršti. Ir tai yra paskutinis mūsų prašymas, pateikiamas Nietzsche'ei: turėti drąsos panaikinti šios akimirkos, tarp dviejų begalybių, duris, taigi ir paskutinę paguodą. Būnant šią akimirką yra įmanoma, kad bet kas, kad ir ką aš daryčiau, turės kosminę reikšmę: menkiausias veiksmas sukels begalinį skirtumą begalinėje ateityje. Taigi, regis, įveikiama netgi neviltis, kad sugrįš paskutinis žmogus. Tačiau čia iš naujo įvedami krypties prielaida ir priešastinis ryšys, vadinasi, kosmiškumas nuslopinamas ir pajungiamas priešastinei vieno paskui kitą įvykių seka. Tai taip pat yra valios siekti galios ir jos nuolatinio savęs viršijimo įgyjant daugiau jėgos bei antžmogio liekana. Čia taip pat ir paskutinė perspektyviškumo liekana, kur tam tikras gyvenimas įtraukia viską į savo galių ir jų augimo perspektyvą.

Reikia prisiminti, kad begalinis kosmosas galiausiai nesūlo jokios orientacijos. Taigi neturi prasmės jokia priešastingai nukreipta seka ir jokia galios perspektyva kaip pozicijos liekanos. Todėl mums nebereikia be reikalo polemizuoti su moderniu-postmoderniu perspektyviškumo ir multiperspektyviškumo skelbimu. Metaforiškai kalbant, jokie voratinkliai nesusieja visatos įvykių. Iš tikrųjų Nietzsche daro užuominą į aperspektyviškumą ir atemporalius gyvenimo aspektus, kuriems jau nebereikia valios siekti galios. Eilėraštyje TARP DYKUMOS DUKTERŲ Zaratustra atsiduria dykumos oazėje. Oazėje siūbuoja palmė, kuri yra tarsi šokėja ant vienos kojos ir negali žengti kryptingo žingsnio. Zaratustra taip pat APSFINKSINTAS šokančių merginų ir tuoju pat ima šmaikštauti: „Atleiski man, Dievuli, šią nuodėmę kalbinę!“ (Nyčė 1991: 294). Šiame trumpame tekste siūlomi įvairūs patirties lygmenys. Oazė – tai gyvenimas besiplečiančioje nuolatinio atėjimo ir praėjimo, pasirodymo ir išnykimo dykumoje. Oazę persmelkia bekryptės šokio ir muzikalumo metaforos. Šokančios merginos yra ne esiniai, o veikimas, vadinasi, jos – „sfinksas“ be substancijos – yra grynas tapsmas. Tai – daiktavardžio suveiksmažodinis skelbiant, kad egiptizuota daiktavardžių ir tarinių kalba, fiksuotų atramos taškų kalba pakeičiama veiksmažodžiais, tapsmu. Taigi dievas turi atleisti kalbinę nuodėmę, kadangi tapsmas – tai vieta, kur miršta visas pastovumas, o pirmiausia absoliutus pastovumas. Tačiau čia miršta ir perspektyvi tezė apie gyvenimą kaip valią siekti galios.

Dabar galima dešifruoti kosminius pėdsakus, panaikinančius bet kokią užuominą į žmogiškus, pernelyg žmogiškus prasimanymus ir atveriančius tapsmo mąstymą. Tapsmą reikia suprasti radikaliausiai. Tai nėra kažko tapsmas, kaip antai savo tapatybę išlaikančio esinio tapsmas. Čia negali būti jokių pamatinių esinių, substancijų, dalelių, kurios būtų pasikeitimo pagrindas. Kiekvienas kintantis fenomenas ne atskleidžia kokį nors substratą,

kuriam jis būtų būdingas, bet fenomenas, kuris atsiranda ir išnyksta, susiduria su kitais fenomenais, transgresuoja ir užleidžia jiems vietą nesiliaujamoje pereigoje. Čia atsisakoma visų tokių patogumų, kaip antai „priežastis ir padarinys“, taip pat ir visų tvirtinimų, sakančių, kad nepaisant to, jog viskas keičiasi, esama visą pasikeitimą reguliuojančių dėsnių. Tai leidžia suprasti, kad dėsniai išlieka pastovūs. Tačiau kodėl dėsniai turėtų išlikti pastovūs, išskyrus kai daroma prielaida apie dievo galvą, besislepiančią po audringos jūros sūkuriais? Tokia dievo galva galbūt dar slepiasi už mokslinio tyrimo siekio kartą ir visiems laikams tiesą atrasti valdančių dėsnių pavidalu. Tai būtų visa sujungiančio voratinklio ieškojimo liekana. Tačiau netgi voratinkliai atsiranda ir išnyksta. Jei tapsmas yra visų įvykių buvimas, tuomet viskas yra atsitiktina, visi šoka atsitiktinumo danguje. Visos stabilizuojančios sąvokos, kaip antai tvarka, reguliarumas, numatymas, dėsningumas, schemas, yra „žmogiškos, pernelyg žmogiškos“, įtvirtinančios tam tikro gyvenimo, kuriam reikia tokio tvirtumo, vertę. Jeigu jos nuplėšiamos, pasirodo nežmoniškas, siaubingas visko kaip tampančio, ateinančio ir praeinančio, nekalto mąstymas. Visos stabilizuojančios tiesos išnyks pradingus gyvenimui, kuriam reikia tokių tiesų kaip vertybių.

Nors tapsmas ir galėtų atrodyti esąs judėjimas, besitęsiantis nuo „iš kur“ į „kur link“ – pakeliui „nuo“ – „į“, tai reiškia, pakeliui nuo to, ko jau nebėra, į tai, ko dar nėra, iš tikrųjų jis yra prasidėjimas (*self initiation*), taigi ir nėra nulemtas niekieno, jokios pozicijos. Būkime atidūs; jeigu tapsmas yra pats viso, kas yra, buvimas, tuomet tapsmas yra visko, kas buvo ir gali būti, visetas. Jo „iš kur“ ir „kur link“ turi būti užlaikomi kiekvienoje fazėje. Tokio pobūdžio užlaikymas turi būti ratas, tačiau šiame lygmenyje tai ne amžinojo sugrįžimo ratas. Reiškia, kad toks ratas yra judėjimas, kuris tarp visų judėjimų į save įtraukia ir tapsmo „iš kur“ ir „kur link“, kurio kiekviena fazė yra pradžia ir pabaiga. Taigi mąstymas, kuris gyvenimo tapsmą laiko valia siekti galios, turi gyvenimą laikyti cikliniu tapsmo amžinojo sugrįžimo judėjimu – amžinybės ratu.

Galiausiai supratome tapsmą, kuris visada prasideda ir baigiasi ir, kaip prasidėjimas (*self initiation*), niekad neaptinkamas vietoje. Taigi jis neturi jokio „iš kur“ ir „kur link“; jis – kosminis klajūnas, kuris kaip tapsmas yra apozicinis ir atemporalus. Begalinėje visatoje jo negalima užfiksuoti tiek, kiek pats jo „iš kur“ negali būti užfiksuotas tuojau pat jo nesutrikdžius, tad negali būti jokios galimybės sugrįžti į jokią konkrečią erdvėlaikio vietą. Tą patį galima pasakyti apie „į kur“ ir „kur link“. Tai reiškia, kad nėra jokio išeities arba atvykimo taško, jokio „aukštyn“ ir „žemyn“, „pirmyn“ ir „atgal“, „vidinio“ ar „išorinio“, o svarbiausia jokio santykinumo. Tai reiškia, kad netgi santykinumas postuluoja metafiziką, nes KAŽKO judėjimas gali būti pamatuotas tik per santykį su KAŽKO kito judėjimu. Tačiau tapsmas nėra kažkas, kas gali santykiškai užimti poziciją kažko kito atžvilgiu, tartum tie tapsmai būtų

lokalizuojami, tartum dinamiškas įvykis turėtų apribotą kraštą, turėtų ribą. Būtų panašu, jei tvirtintume, kad uraganas yra daiktas, kad galime nustatyti jo vietą ir iš tikrųjų žinome, jog jis pasieks krantą antrą valandą nakties. Vėjo šuorai, liūtys ir dulksna negali būti laikomi kuo nors atskira nuo uragano, kas nežinia kokiū būdu nevienodai su juo trunka, ir tik paskui jau pasirodysiąs tikras uraganas. Šis tapsmas neturi konkrečios ribos, vietos, nes jo jėgos įgyja visus audringumo, judėjimo ir priešpriešinio judėjimo bei sustiprėjimo, susilpnėjimo ir staigaus siausmo atspalvius. O tylą „po audros“ yra ne audros riba, o jos tapsmas, kaip audra yra tylos tapsmas. Ir tylą yra įvykis, tapsmas be pagrindo, išskyrus tą, kurį susikuriame kalbiniam patogumui. „Oras ramus“. Taip daroma prielaida, kad yra daiktas, vadinamas „oru“, turintis savybę, vadinamą ramumu. Arba, „audra siaubinga“ reiškia ne daiktą su tam tikromis savybėmis, bet neramią mūsų visomis „kryptimis“, kuri sustiprina, susilpnina srautą, praūžia ir išnyksta arba transformuojasi nedarant jokios prielaidos apie priežastis: praūžusi audra nėra ramumo priežastis.

Tačiau kalbinė nuodėmė padaryta: terminas „kryptys“ jau yra perspektyva, o tapsmas nesuteikia jokio perspektyvumo. Ar nėra taip, kad įvykis, mus užplūstantis bangavimas jau yra už mūsų ir juda tolyn nuo mūsų, o mes, taip pat tampantys, negalime turėti centrinės pozicijos, tad negalime sakyti, kad įvykis juda į mus ar tolyn nuo mūsų. Tai būtų panašu į klausimą, ar saulė artėja prie žemės, nesuvokiant, kad saulė yra ne esinys, o nuolat švytintis tapsmas, kurio tapsme mes jau esame. Tuomet tai klausimas apie antžmogį, kuris galbūt yra ateities buvinys, sukurtas per žmogaus savęs pranokimą ir kuris, regis, yra dabarties žmonijos tikslas. Kadangi jis remiasi valios siekti galios prielaida ir kadangi valios siekti galios Nietzsche jau nebepriima kaip pagrindo tapsmui suprasti, tuomet ir antžmogis įgauna visiškai kitokį gestą: tai visiško pozityvumo įvykis, visiškas „taip“ sakymas gyvenimui kaip nuolatiniam atėjimui ir praėjimui, kaip savikūros ir savęs naikinimo drąsa be jokio tikslo, grynas džiaugsmas gyventi ir mirti, paprastas kosminis klajūnas, nomadas.

Iš anglų k. vertė Danutė Bacevičiūtė

Gauta 2008 02 17

Priimta 2008 03 28

LITERATŪRA

1. Heidegger, M. 1990. *Nietzsche, GA*. Bd.50, Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
2. Jaspers, K. 1981. *Nietzsche. Einführung in das Verständnis seines Philosophierens*. Berlin: Walter de Gruyter.
3. Kaufmann, W. 1968. *Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist*. 3rd ed. New York: Vintage.
4. Nyčė, F. 1991. „Štai taip Zaratustra kalbėjo“ in *Rinktiniai raštai*. Vilnius: Mintis.
5. Schlechta, K. 1958. *Der Fall Nietzsche: Aufsätze und Vorträge*. München: Carl Hanser Verlag.
6. Volkman-Schluck, K.-H. 1991. *Die Philosophie Nietzsches: Der Untergang der abendlandischen Metaphysik*. Ed. Bernard Heimbüchel. Würzburg: Königshausen & Neumann.

Algis Mickūnas
NIETZSCHE: LIFE AND WORLD

SUMMARY

In this essay we shall show the arguments that lead to the complete demise of Western metaphysical tradition and set up principles that guide the philosophical developments reaching all the way into contemporary systems. This is not to say that such developments have recognized these principles, and some may even be offended by them, but the unavoidable conclusion will be that they cannot help but be involved necessarily in such principles. Given these claims, it is essential to treat Nietzsche's philosophy more extensively in order to show how it has ended Western metaphysics and attempted to establish a new way of thinking. This new way is not yet fully developed, although it founds every effort to offer philosophical understanding.

This brief venture into Nietzsche's philosophy is not designed to contest, cite and argue for or against the sundry and various interpretations and offer a "truer" version, the "latest", so to speak, more "critical" reading of Nietzsche and his interpreters, but to explore within his works the challenges that his own proposed theses might have posed and thus compelled him to reevaluate his own reached views and to transgress them in favor of some other view – or even a non-view. It is an exploration of Nietzsche's toying, testing, and contesting his own understanding of life in light of the changing problematic of what the world is all about. The two terms, life and world, are, in the context of this venture, quite central. They reappear in various guises in their mutual relationships and topical expositions, from language, perspectivity, nihilism, history, purpose, ontology and metaphysics. In this sense, the various themes will also comprise an exposition of life and world – the latter term is to be taken as cosmos-universe, in contrast to human-all-too-human limitations of cosmos as order of things, entities, events and relationships.

KEYWORDS: Nietzsche, metaphysics, nihilism, transgression, perspectivity, life, world.